

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
vegyes rovatokkal.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

MEGJELENIK

minden kedden.

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Negyedévre... 2 frt 50
Fél évre... 5 —

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Váci-körút 17. sz. a.
küldendők.

Első évfolyam. 5-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. jan. 22.

Az egyházi javak.

Január 12-ikén történt a magyar országgyűlés főrendiházában, hogy egy főispán az egyházi javak elvételével fenyegetődzött. Nem mondta ki ugyan ő méltósága nyíltan és leplezetlenül, hogy fenyegetni akar, csak példaképen említette, hogy ennek az eszmének is könnyű volna népszerűséget szerezni, sőt több aláírót lehetne rá találni, mint a keresztény-zsidó házasság elleni tiltakozásra.

Azért nagyon különösen hatott ez a nyilatkozat, még így ötletszerű alakjában is. Hogy Gyürky Ábrahám gróf kétszer megismételte a felhangzó zugás és az elnöki figyelemztetés daczára, csak növeli a meglepetést. Hogyan? Tehát ilyen fölfordított viszonyok vannak Magyarországon, hogy a legveszedelmesebb teoriákat épen a főrendiházban s egy nagybirtoku főnemes kezdi szellőztetni, a ki maga is királyi adományozásból nyert javak és méltóság alapján foglal el domináló helyzetet a társadalomban s bir szavazattal a törvényhozó teremben?

Másutt rendszeren a legszélsőbb elemeknek szokott az efféle a vesszőparipájuk lenni s azoknak is nagyobbára csak addig, a mig hatalomhoz nem jutottak. Franciaországban, a hol keresztül vitték, a forradalom fenekestől felforgatta a dolgok rendjét s oly tettekkel gyalázta meg az emberiség történetét, minőkhöz hasonlóra a Marius és Sulla kora óta nem találunk. Szóval, a birtokfelosztást érzéző törekvések felmerülése mindenkor alapjában rengette meg a társadalmat, vagy összeesett azon elemek uralmának idejével, melyek minden fennálló rend esküdt el-lenségei. Konzervatív körökből azonban még nem adták ki rá a jelszót, erre nincs példa a históriában.

Azt szívesen elhiszszük a nemes grófnak, hogy ha az, a mit mondott, valaha komolyan napirendre kerülne, a társadalom szörnyű megrázkódtatásának órájában őt is ott találnók, a hol a fennálló rend mellett ontának vérüket a tulajdon szentségét védelmező jobbjai a társadalomnak.

De Istennek hála, erről egyelőre még aligha lehet szó és így valószínűleg nem egyhamar fog nyilni alkalom, hogy a gróf ur e tárgyban való igazi meggyőződésének ilyen félremagyarázhatatlan tanujelét adva, kikorrigálja azt a hibát, a mit elkövetett s a mit kicsinyelni talán még nagyobb hiba volna.

Az eszméknek nemcsak szerves életük van, hanem phisikai tulajdonságuk is, s ezek közt legelső az, hogy a mint a természetben egyetlen megteremtett parány sem

mehet veszendőbe, azonképen az eszmék, ha azoknak valaki kifejezést adott, attól a pillanattól helyet követelnek maguknak a forrongás processusában s mint megsemmisíthetetlen faktorok a vonzódás és nehézkedés törvényeinek hódolva, látszólagos parányiségük daczára is megzavarhatják a mérleg egyensúlyát.

Hátha még a fölvetett eszme azok közül való, melyek ősidóktól fogva nyugtalanítják a tömegek képzeletét, száz-
ezrek titkos vágyainak adnak alakot és irányt? Az ilyen eszme, ha egyszer illetékes helyen kifejezésre talált, elemi erővel tör magának utat, azután nagyon hiába-
való dolog gátakat építeni ellene.

Mert a tömeg, melyet Gyürky gróf megszólított, édes keveset törődik a fenntartásokkal; az gondolkodni nem szokott; nem is tud.

Indul a neki tetsző jelszavak után — s engedje meg nekünk a nemes gróf, a mit mondott, az jelszónak épen beillik.

Minket legkevésbé sem lepne meg, sőt természetesnek találnók, ha abból a szép beszédből a nép közt csak ez az egy maradna meg: «A főrendiházban egy gazdag gróf azt mondta, hogy a papok birtokait el lehetne venni.»

Példa is van az effélére s pedig közel fekvő példa: gr. Apponyi Albert gróf esete, ki az állami szocializmusról beszélt nemrég a képviselőházban s másnap már a munkáspárt küldöttei előtt volt kénytelen kinyilatkoztatni, hogy félreértették, később meg a parlamentben.

Nem vagyunk bizonyosak felőle, hogy a kiknek az ilyen jelszavak tetszenek, elkövetik-e azt a taktikai hibát, a mit a munkáspárt küldöttei elkövettek; nem tudjuk, adnak-e alkalmat rá Gyürky grófnak, hogy magát *előttük* kimagyarázhassa?

Ha adnak: szerencsés fordulat lesz; ha nem adnak, a félreértés veszélye fennmarad.

Bármilyen történjék is azonban, hisszük, hogy Gyürky gróf mielőtt még egy hasonló nyilatkozatot tenne a nyilvánosság előtt, meg fogja gondolni annak következményeit.

Annál inkább, mert ha egyszer arról lesz szó, hogy a tulajdon szentségének megtámadása, csak mint lehetőség is, komolyan szóba kerül, akkor azoknak a prófétáknak lesz legnagyobb népszerűségük, a kik csak az elveendő vagyont látják, s azzal semmit sem törődnek, hogy a tulajdonos papi talárt hord-e, vagy pedig nyusztprémes mentét.

Politikai hírek.

A keresztény-zsidó házasságnak a főrendiház által történt ismételt visszavetése a politikai helyzetet bizonyos mérvben válságossá tette. Pár napig valószínűnek tartották a kormány visszalépését is, később azonban némileg tisztult a helyzet s a kormányválság, legalább egyelőre, nem látszik valószínűnek. Hogy azonban a megbukott törvényjavaslattal mi fog történni, arról semmi pozitív hír sem hallatszik. Szó volt róla, hogy a kormány a képviselőház ellenzéki pártjait együttes akció megindítására óhajtja megnyerni a főrendiház ellen s a miniszterelnök kísérletet is tett Szilágyi Dezsővel és Irányi Dániellel oly eljárási módra nézve közös megállapodásra jutni, melyben a parlament minden pártjának túlnyomó többsége egyetértsen. Hogy a kísérlet minő sikerre fog vezetni, ma még nem lehet tudni egész határozottan, sejtteni azonban lehet annyit, hogy a parlamenti összes pártok teljes megegyezése elvégre még sem lesz elérhető.

A javaslat sorsára vonatkozólag három kombináció lehetséges. Az egyik az, hogy a kabinet a napirendről leveszi a javaslatot oly indokolással, melyet a képviselőház minden pártja el fog fogadni. A másik, hogy a javaslat visszavonása indokolás nélkül történik meg. Harmadik, hogy a kormány a javaslathoz föltétlenül ragaszkodni fog s tovább szövi a konfliktust a főrendiházzal.

Ugy látszik, a miniszterelnök mielőtt elhatározná magát, jelentést akar tenni a koronának. Ez lehet az oka, hogy Bécsbe készül, sőt mint félhivatalos lapjával hirdeti is, oda «legközelebb» elutazik. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy Samassa József egri érsek január 18-án már felutazott Bécsbe. Valószínű, hogy ez az utazás is összefüggésben van a bukott javaslat további sorsával.

Az Olaszország és az osztrák-magyar monarchia közt fennálló jó viszonyra újabb világot vet az a távirat, mely Ferencz József császár- király jan. 18-án Umberto királyhoz intézett. E táviratban ő felsége megköszöni azt a figyelmet, hogy az olasz király az osztrák-magyar hadsereget is képviselteté Páduában d'Aspre tábornok hamvainak elszállításakor s megjegyzi, hogy ez a lovagias aktus az idők nagy változását bizonyítja s azt is, hogy mily barátságos viszony fejlődik ki a két állam közt. Szerencsét kíván ehhez Olaszországnak és Ausztria-Magyarországnak.

A szerb fölkelés leveréséről Krisztics miniszterelnök Milán királynak jelentést tett. E jelentés szerint halálra ítélték összesen 94 embert, ezek közül 10 megszökött, 1 öngyilkos lett, 63 kegyelmet kapott, 20-at kivégeztek. Ezeket felül 568-at kényszermunkára ítélték, 73-at fogságra; 75 embert a törvényszék fölmentett.

A francia-kinai viszályra vonatkozólag a «Temps» alaptalanul jelenti ki a «Figaro» ama hírét, mely szerint Bakninht a rendes khinai csapatok kiűritették volna, s hogy Bakninhtnek a francziák által való elfoglalása után az Egyesült-Államok kormánya fel fogja ajánlani a közbenjárását. Sőt ellenkezőleg Czeng marquis nyilatkozatai szerint a Bakninht környékén levő csapatok parancsot kaptak az előnyomulásra, ha a várost a francziák megtámadnák.

A szudáni álprófeta támadása mindegyre veszélyesebb jellegűvé válik. Az elmúlt héten Chartum egész környéke föllázadt arra a hirre, hogy a mahdi csapatai közelednek, hivei egyre szaporodnak, s Khartum kiűritéséről vagy legalább az ehhez való előkészületekről egy árva szónyi hír sem érkezett még, sőt a karói kereskedelmi testület peticionált a khedivénél Szudán kiűritése ellen. Alig remélhető, hogy Khartumnak is nem ugyanaz lesz a sorsa, mint El-Obeidnek volt, hol mint már tudjuk, az egyiptomi hatósági személyeket rendre leölték. Az angol kormány alig tett még valamit ez irányban, s csak most van előttünk egy londoni távirat, mely a következő — de talán már későn érkező — dolgokról hoz jelentést. Gordon tábornok január hó 18-ikán Brüsszelből Egyiptomba utazott. A tábornok Szuoimba és Khartumba megy, s mint a Times értesül, azzal bizatott még, hogy Szudán katonai helyzetéről jelentést tegyen s a Khartumban lakó európaikról, valamint a Szudánban maradó helyőrségekről gondoskodják. Megbi-
zatott továbbá, hogy Szudánt a partvidék kivételével kiűritse.

Kormányválság Spanyolországban. Az új spanyol miniszteriumot jan. 18-án nevezte ki Alfonzó király. Kormányelnökké Canovas del Castillo lett, kinek programja az, hogy a monarchia a rendfentartása mellett megszilárdítsa. Canovásnak első tette az volt, hogy a január 19-én a képviselőházban rendeletet olvasott fel, melylyel a kortes ülései felfüggesztettek. Azt hiszik az országgyűlési új választások ápril havában lesznek, s a kortes májusban ülnek össze.

IRODALOM.

Néhány szó a spiritizmusról.*

Sajátságosan jellemzi korunkat az a tény, hogy az ugynevezett nagy közönség, mely érdeklődéssel kíséri az emberi észnek egymást rohamosan követő bámutatos vívmányait, készsággel karolja föl és gyámolítja az általános művelődés terjesztését és számos, az általános jólét öregbítését célzó intézményét, — a mivel elvitázhatlan jeleit adja annak, hogy a szépért és jóért lelkesedni tud: — hideg és közönyös egy oly tudomány irányában, mely egy aránylag még csekély számu, de jelentékeny egyénekből álló, szétszórtsága daczára lélekben egyesült kis közönség meggyőződése szerint, föltárván a földi lét eddig homályba burkolt titkait, empirikus alapját veti meg minden igaz vallásnak, rendithetlen támasza az erénynek, irtója a bűnnek, — a mely eddig ösmeretlen, ellenállhatatlan fegyverekkel küzdi le az anyagiasság vészes áltanait, mely megmagyarázza a csodákat, megszünteti a babonát és ezeknél fogva alkalmasnak látszik arra, hogy terjedésével előnyös befolyást gyakoroljon az emberiség szellemi és anyagi tovább fejlődésére. Ez a tudomány: a spiritizmus.

A spiritizmus, mely a lélek egyéni halhatatlanságát tanítja, mely a szellemnek többnemű, részben kézzelfogható, saját nyilvánulataik által bebizonyított létén alapszik, lényegében nem új találmány, mert ama tények és elvek, melyek alapját képezik, minden vallásban, a legtöbb egyházi és világi író munkáiban, egész a legrégibb korig nyomozhatók; új csupán alakjára nézve, új, a meny-nyiben a homályos vagy rosszul felfogott igazságokat új tanúságokkal erősíti, újabb tényekkel bizonyítja, a meny-nyiben eredeti tisztaságukra vezeti vissza azokat, melyek helytelenül magyaráztattak, vagy szándékosan elferdítettek.

A spiritizmus által a hit meggyőződéssé lesz. Tanai világosan felelnek ama számos kérdésre, melyekre az erkölcsstan, bölcsészet és természettan végetlen terén, a létének rémes bizonytalanságából kibontakozni kívánó, világosság és igazság után sóvárgó lélek választ eddig hiába várt. Ilyen kérdések: Mi az ember, az emberiség? mi a multja, jövője? A végetlen térben mozgó égi testeknek vannak-e és miféle lakói? Miként egyesül a test a lélekkel? együttesen, vagy különböző időben lettek-e teremtve? Minő állapotban van a lélek a test megszületésekor? Honnan erednek az ember vele született eszméi, hajlamai, a tudomány vagy művészet egy vagy más ágazatában, ösztönszerűleg már zsenge korban nyilvánuló

* Készsággel adunk helyet a jó nevű szerző ez ismertető cikkének, a nélkül, hogy e tárgyban állást foglalni szándékunkban volna. A spiritizmus ma még: hit, és nem tudomány, ezért tetteit meghallgathatjuk, czáfolatába bocsátkozni azonban egy részről fölösleges, másrészt talán illetlen is volna, mert régi közmondás, hogy «mindenkit meg kell hagyni az ő hitében», sőt azt tiszteletben tartani kötelesség is.

kiváló tehetségei? Minő forrásból erednek a kis gyermekek naponta tapasztalható, megdöbbentő mélységű kérdései, tudatuk szűk köréből kimagasló észrevételei, megjegyzései, mondásai? Honnan ered az emberek közti, gyakran első találkozáskor észlelhető szeretet, gyűlölet — ellenszenv és rokonszenv? Mi okból lehetnek ugyanazon szülőknek, lényegben különböző természetű gyermekei? Mi okból találkozunk aljas körökben született és növekedett egyének közt magasztos, nemes irányú jellemekkel, és a társadalom magas, művelt osztályaiban született és neveltek közt aljas, elvetemedett egyénekekkel? Mi tulajdonképpen a lelkiismeret? Van-e az embernek szabad akarata? Jónak vagy rossznak teremtett-e az ember? Honnan ered a jó és rossz e földön? miért több a rossz, mint a jó? A véletlen vagy a gondviselés műve-e az, hogy egyik ember dús anyagi és szellemi adományokkal van elhalmozva, míg a más, anyagi és szellemi hiányokkal küzdve tengeti életét? hogy a gonosz ember gyakran mindenben boldogul, az erényest ellenben csapás csapás után éri? hogy egyik ember rövid, a másik hosszú kort ér? Mi okból vannak, gyakran születésüktől kezdve hülyék, örültek, vakok, bénák, süket-némák? Mi az oka annak, hogy számos gyermek a születése előtt meghal? minő állapotban van ezeknek a lelkük? Alvás közben minő állapotban van a lélek? Honnan erednek az álmak, előérzetek, jóslati és látónoki tehetségek? Van-e ördögösség, ördögűzés, lélekvándorlás? ha vannak, mi a magyarázatuk? Mi módon szakad el a halál alkalmával a lélek a testtől? Minő állapotban van a lélek közvetlen a testi halál után? A halál módjának van-e befolyása a lélek állapotára? Mi lesz sorsa az öngyilkosoknak? Minő hivatás és jövő vár általában a testi halál után? Van-e visszaemlékezés és viszontlátás a síron túl? Élőknek megjelenhetnek-e a halottak lelkei? stb. stb.

A spiritizmus alapkövét Pestalozzi egyik tanítványa Allan Kardec (tulajdonképeni neve Rivail Hippolit szül. Lyonban 1803., meghalt Párisban 1869.) 1855-ben »Le livre des Esprits« című terjedelmes munkájában tette le, tovább fejlesztette: »Le livre des Médiams«, »L'Evangile selon le Spiritisme«, »Le ciel et l'Enfer«, »La Genèse, les Miracles et les Prédications« című későbbi műveiben.

Gyorsan terjedt a spiritizmus Franciaországban, Amerikában, terjed Angliában, kiváltképpen mióta nagynevű tudósok kezdtek foglalkozni vele, terjed kisebb-nagyobb mérvben minden művelt államban.

Manapság körülbelül hatvan spiritisztikus lap és folyóirat jelenik meg, legnevezetesebbek:

Franciaországban: »La revée spirite«, »Bulletin de la Société scientifique d'Études psychologiques«, »La Glumière« »Le Spiritisme«, »L'Anti-Matieraliste«, »Licht, mehr Licht«, »C. Rappard Paris. Németországban: »Psychische Studien A. Menhoff«, »Der Sprechsaal«, dr. Cyriar Lipsében. Belgiumban: »Moniteur de la Fédération Belge«, »Le Messenger«, »Le Phare«, »De Rots«, flamm nyelven. Németalföldön: »Spiritisch Tydschrift«, »Op de grenzen von twe Werelder«. Angliában: »The Medium and Daybreak«, »Light«. »Herald of progress«, »The Psychological review.« Olaszországban: »Annali dello Spiritismo«, »L'Aurora«. Spanyolországban: »El Criterio Espiritista«, »Revista de Estudios psicologicos«, »La luz del Porvenir«, Svájcban: »Lumière et Liberte«. Amerikában: »The Banner of light«, »Religio philosophical Journal«, »Mind and Matter«, »The sun«, »Light for all«, »Revistat de Sociotade«, »Constancia«, »Revista Espiritista«, »Nueva Era«. Egyiptomban: »La Vérité«. Indiában: »The The-

osophist«. Ausztráliában: »The Harbinger of light«, »The Telephone«. Budapesten: »Reformirende Blätter.«

A spiritisztikus munkák száma naponta szaporodik, a forgalomban levők közt legnevezetesebbek:

Wissenschaftliche Abhandlungen, Naturwissenschaft und christliche Offenbarung, F. Göllner.* Die mystischen Erscheinungen des Seelenlebens und die biblischen Wunder, J. Kreyher, Das magische Geistesleben. D. H. B. Schindler. Pneumatologie positive, La Morale universelle, Pensées d'outre tombe. Baron Guldenstubbe. Geist, Kraft, Stoff, Baronin A. Vay. Tootfalls on the boundary of another World. R. Dale Ower. The occult, world. P. Sinnet. Apparitions W. Crossland. Hints for the evidense of Spiritualism. S. Ciosor. Chronicals of spirit photography. Miss Houghton. On Miracles and modern Spiritualism. A. R. Wallace. Flashes of light from the Spirit Land. A. Putnam. Haever and Hell, Judge Edmond. The Philosophy of Death. Eugene Cromwell. A defense of modern Spiritualism. A. R. Wallase. The Atsrement. C. Alsop. The Dovenport brothers. O. Abbot. Arcana of Spiritualism. Hudson Tuttle. The Occult World. A. P. Sinnet. The Personal experiense in spirit photography. W. Mumler. Ghost Lind. Emma Britton. La pluralité des mondes habités. Flammarion. Der Spiritualismus und die Wissenschaft. W. Croohs. Der neuere Spiritulismus, sein Werth und seine Täuschungen. Fichte Immortality and our employments hereafted. J. M. Peebles. Experimental Investigation of the Spirit Manifestations, R. Hare. A spiritizmus rövid ösmertetése. Ifj. báró Vay Miklós.

Miután fölemlítettük a legnevezetesebb spiritisztikus lapokat és munkákat, közlendőnek véljük a legkiválóbb spiritisták névsorát:

Tudósok: A. R. Wallace, Zöllner, Fechner, P. Carpenter, természettudósok: Cromwell F. Varley, Eliotsor, delező Goldschmidt H., Flammarion, Plumierian, csillagászok, W. Croohes, Butlerof, Hoefle, Hare, Gregory, Rutter, Bruinard vegyészek, Wagner, Denton geolog, Essenbeck akad. e. De Morgan matematikus, Asburner, Mayo physiolog, Buchanan antropolog, Robertson a »Journal of Medical Science« kiadója, C. Joad, Edison gépészek, Lord Ragligh Jambridgi, Scheibner lipcsei, Weber göttingai tanárok jogtudorok: W. Edmond, Cox, Massay. Bölcselők: Fichte, Hoffmann, B. Alcott, Yowhevitsch, Whateley, Brittan, Senior, Bray. Orvosok: Garth, Wilhinson, Blahe, Gully, Senton, Stanhope, Waddock, Frauenstadt, Sangedov, Grünhut, Weber. Államférfiak: W. Garrison, Gerrit Smith, Parker Pillsburg, Thompson, Lord Brongham, Lord Lydhorst, Garibaldi, Mazzini, Castelar, Victor Hugo, Lincoln, B. F. Wade, Wilson, Giddings, Dale Oven Leon és Jules Favre, Guizot. Írók és művészek: G. Massey, Howitt, S. Mall, Powers, Trowbridge, Trollope, Marryat, Bulwer Lytton, Thackery, Dumas, Verne, Storey, Chambers, Capt. Burton, Mrs. Browning, Mrs. Greenwood, Higginson, Phelps, Mountford, B. Taylor, Clark, Rhode. Arisztokraták: Herceg Metternich, Leuchtenberg, Wittgenstein, Salms, gróf de Bullet, báró Guldenstubbe, Hellenbach, Sihicle, Vay, Lord Lindsay, Adare, Dunraver, Lady Cowper, Napier, Willshire, Isham stb. Ily egyénekek lenni egy véleményben, valóban bárkinek is alig válhatik szégyenére.

A spiritizmus főtényezői, a szellemek nyilvánulatait közvetítő u. n. mediumok. A mediumok képzése, a medianim tünemények tanulmányozásán, a spiritizmus tudományának tovább fejlesztése és irodalmának gyámolítása

* Bericht über den Spiritismus von Seiten der Comités der dialectischen Gesellschaft zu London. Wittig Leipzig.

czéljából számos szervezett társulat áll fenn. Legtöbb alakult Amerikában és Angliában. A mediumok kiképzése zárt körben történik. A társulati gyűlésekben már kész mediumok működnek közre, azokon kívül rendeztetnek nyilvános mutatványok, fölolvadások, vitatkozások, melyekben mindenki részt vehet.

Az utóbbi időben föltünően szaporodik a társulatoktól részben független, u. n. professional mediumok száma, kik bizonyos általuk meghatározott díj és hatósági engedély mellett, mindenkinek rendelkezésére állanak. Ezek közt természetesen csalók is találkoznak, kik szem elől tévesztve komoly hivatásukat, nyereszkezdésből tévutra vezetik és kizsákmányolják a hozzájuk felületes szándékból és könnyelmű czélokból közeledőket.

Nagy fontosságuk a társadalom minden osztályaiban fennálló kisebb, gyakran kirekesztőleg családi spiritisztikus körök, melyekben az egyének lelki és testi szervezétének összhangzatossága folytán, tapasztalás szerint, a legmeglepőbb medianim tünetények mindennaposak.

A spiritisták hite szerint a gyakorlati esetre kiható és köztudomásra jutó tények, czáfolhatlanul hirdetik a spiritizmus tételeinek igaz voltát. Éveket venne igénybe az utóbbi évtizedekben előfordult és folytonosan előforduló esetek felsorolása, melyekben szellemi manifesztációk befolyásával hitetlenek és hitben ingadozók hívökké lettek, vétke kisértésbe esettek, a szándékolt bűn elkövetésétől visszatartattak, vétkesek, a tagadás mentő fegyverét elvetve, nyílt vallomást tettek, titokszerű bűntények fölfedeztettek és a tettesek kézrekerítették, kétségbeejtő helyzetbe jutott szerencsétlenek, mentő segílyt nyertek, nem gyanított veszélyben forgók, megmentettek, földi orvosok által gyógyíthatlanoknak nyilvánított betegek fel-lábadtak, sujtó álhirek, vagy bizonytalanság által rémületbe ejtettek vigaszt nyertek, a sors által nehéz csapásokra kárhoztatottak könnyítőleg előkészítették, tudományos téren buvárkodók becses tanításokat nyertek, közhasznú vivmányokra és találmányokra vezettettek, stb. — mind a spiritisták hite szerint.

A mediumnitas nem ritka adomány, alig van ember, kiben kisebb nagyobb mértékben, egy vagy más irányú mediumnitas ne volna, talán nem is csalódnak a spiritisták ama hitökben, hogy a mi időnk az az idő, melyet következőleg jelez Pál apostol: «És léssen az utolsó időkből, ezt mondta Isten, kitöltök az én lelkemből minden testre és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok és a ti fiaitok látásokat látnak és a ti véreitek álmokat álmodnak.»

1849-től hozzávetőleg tíz millió embernek volt alkalma medianim tünetényeket látni, hallani; azoknak valódisága felől meggyőződött 10 millió ember erkölcsi életében észlelhető a spiritizmus üdvös hatása.

Ma már a spiritizmus ellenségei is belátják ugyan, hogy az általában ártalmára senkinek sem lehet, de hasznos és szükséges voltát irányadó, befolyásos körök nem akarják elismerni. A spiritisták eltüretnek, de nem gyámolittatnak, a hatalmas sajtó által gúnytárgyává már ritkán tétetnek, azonban teljesen ignoráltatnak.

A spiritizmus negyevű előharczosainak még nem sikerült a spiritizmust a tudományok sorába fölvétetni, pedig csak a spiritizmus segílyével fog az általános értelemben vett tudomány hitre vezetni, valódi magasztos hivatásának megfelelni.

Hazánk népei a legvallásosabb és ennél fogva a legjobb népek közé sorozhatók és mind e mellett, a naponta előforduló vérfagyasztó bűntények bizonyítják, hogy a köz-erkölcsiség javítására irányzott intézmények s a rendel-

kezésökre álló eddig ismeretes eszközök nem elegendők, a nemes törekvésnek csekély vagy semmi eredménye. Egy új eszközre rámutatni, az irányadó köröket egy új, üdvösnek bebizonyult eszközre figyelmeztetni, hazafias kötelesség.

Addig, míg a spiritizmust befolyásos körök figyelmükre és pártfogásukra nem méltatják, a hazánkban tengődő szerény spiritista egyletektől nem lehet kívánni, hogy félénk tartózkodásukból kilépjenek, addig mediumaink embertársaikat nyíltan és helyes irányban adományaik jótéményeiben nem részesíthetik, titokban kénytelenek működni és eltűnni azt, hogy a kóbor kártyavetők, jósok, szemfényvesztők és kuruzsolók közé számítatván, esetleg hatóságilag is üldöztessenek, addig hallgatásra vannak utalva mindazok, kik felebaráti szeretetből az igazság és szellemi haladás érdekében hajlandók másokkal is közölni magukra nézve üdvös, megragadó élményeiket.

Elhagyatottsága daczára föltartóztatlanul terjed a spiritizmus nálunk is és épen ezért érdemel figyelmet, épen ezért kellene azon lenni, hogy helyesen felfogva terjedjen, nehogy avatatlan kezek közt egyeseknek, mire már volt eset, ártalmára lehessen, mert, hogy a spiritizmus is, mint majd minden tudomány, ferdén fölfogva veszélyes lehet, azt említeni is fölösleges.

Nem követhetné-e számos jeles hazai társulataink valamelyike a londoni Dialectical Society példáját, mely mediumokat vont körébe s azok segédelmével konstatálván a spiritisztikus tünetényeket, azokat tanulmányozta és buvárkodásainak eredményét részletes jelentésekben kinyomatta?

Nem volna-e czélszerű a spiritizmust ismertető kisebb munkákat mint: — Über das Wesen des Spiritismus Günther. Nachfolger Zwickau. A spiritizmus rövid ismertetése, Eperjesi József Sárospatak. — az olvasó közönségnek már is hírlapilag ajánlani, a spiritizmus iránti érdeklődést ezen tudomány keretébe vágó tényeket, élményeket vázoló közlemények által gerjeszteni?

Ifj. báró Vay Miklós.

Czifra János úr.

— Legifj. gr. TELEKI SÁNDOR-tól. —

(Igaz történet.)

Be büszke ember az a Czifra János. Pedig a miért mostan prókátor, meg gazdag ember, ő is csak ott őrizte a libát a Lágys erdő mellett. De hát felvitte az isten a dolgát és eszébe se jut, hogy olyan magunk forma paraszt féle volt.

Látja kend azt a görbe fejfát ott a virágos akáczfán túl? Nincs azon egy sor irás, csak épen ugy szokásból állították oda. Nem tapossa senki a füvet körülötte, hanem azért mindenki jól tudja, hogy az alatt fekszik a Czifra János ur szerencséje.

A siron megterem a virág és szebben virit, mint a Sebők Anikóén. Az áldott földnek jobb szive van, mint az embereknek; elvégzi itt, a mit a lelketlenek elhanyagolnak.

Régen történt. Csak a magamszörü vén emberek tudják még azt, mikor Turoczkó Jánosné olyan takaros menyecske volt, hogy az urak is szóba álltak véle. Hancsán aztán megfordult a dolog sorja; özvegyiségre jutott és alig tudta felnevelni a kis Erzsi leányát.

Beállott a nagy inség; nagyon megbánthatták az emberek a jó istent, mert mindenről levette a kezét. A gabona elszáradt, virágot se hajtott, már csupa szalma

volt, a kukoricza elsárgult, kiégett; a gyümölcs éretlen korában megvörösödött, összezsugorodott, leesett. A kuttak, patakok kiszáradtak s a jószág hullott, mint a légszüret után. Borzasztó napok voltak azok, még az ég is más színt öltött; vöröses, sárgás tisztaságát nem zavarta meg a felleg. Istenem, hogy rimáinkodtunk egy kis sár után. A láposiak a vízbe mártották a harangot, az se használt semmit.

Turoczkónéra is szomorú napok virradtak. A jó emberek nagyon szegények voltak, a gazdagok meg nem törődnek a szegények bajával. Beállott a tél, meg az éhség, Isten a megmondhatója, hogy érte el a tavaszt. Erzsi is sápadt, száradt. Két tüzes szeme olyan lankadtan tekintett, kis kövér karjai eloszlottak és erőtlően hullottak alá.

megcsináltathatta volna. Minden ruhája a zsidónál zálogban, a mije volt, eladta a mindennapi falatért, hitele meg sehol.

Eszébe jutott a bárány. Ettől a gondolattól úgy megijedt, mintha nagy bünt követett volna el. Elvenni a gyermektől a bárányt, eladni az orvosságért!! Ha eladja: a gyermeket még jobban megbetegíti, ha nem, tán meg is hal. Egész éjszaka eltöprenkedett, míg végre hajnal előtt elhatározta magát. Óvatosan, mint a tolvaj, ölébe kapta a bárányt és kiiramodott.

Nedves, mogorva őszi hajnal volt, a mint a város felé indult. A Láposon hosszú vonalban végig feküdt a sűrű köd; az ég szürke, szomorú, az ut melletti fűzfákon egyet-egyet csiripelt egy ezinege, aztán mintha megbánta

A szolnoki ütközet.

Egyszer tavasz felé egy báránykát kapott az uraságtól. Ez a nagy boldogság visszaadta a színét és elfeledtette a sok nélkülözést, szomorú napot. Egész nap a bárányt dédelgette. Kis csengőt kötött vörös szalagon a nyakára, kivezette az utcára s büszkén mutogatta. Sokszor körülölelte a nyakát s ráfektetette kis fehér arcát a bárány fekete göndör gyapjára.

De Erzsi megbetegedett s a doktor orvosságot rendelt, a mitől bizonyosan meggyógyul; ha pedig be nem veszi, okvetetlen meghal. Ott feküdt a kis lány a padkán, az apja régi bundájában; arcza égett, szeme mereven bámult maga elé. Lábainál pedig csendesen aludt a kis bárány.

Turoczkóné keserves sirása behallatszott a konyhából. Nem volt egy krajczár a háznál, a miből az orvosságot

volna, elhallgatott. Csak keleten a Gulin táján kezdett az ég alj pirkadni. Turoczkóné sietett mint a bűnös, kit a lelkiismeret kerget. A bárányt erősen magához szoritotta, egészen megmelegítette kebelét.

Mikor a Czifra fogadót elhagyta, a Lápos erdő melletti hidon megállt pihenni. Minden nyomorusága eszébe jutott és a könnyek szemébe gyűltek. De egyszer mintha gyermeksirást hallott volna! Talán csalódott és az Erzsire gondolt. De a hang tisztább lett... mintha a hid alól jönne. Végig nézett az uton, sehol egy embert sem látott, gyorsan letette a bárányt és a hid alá sietett.

A kövek között egy rossz gubadarabba pólyázva feküdt egy kis gyermek. Alig lehetett egy hónapos. Turoczkóné fölvette és melegíteni kezdte. Hát csakugyan van olyan istentelen anya, ki így veszni hagyja tulaj-

don gyermekét? Aztán hogyan bünteti az isten az olyan lelkeket?

A gyermeket magához szoritotta s rálehelte kis sápadt orczáira.

— Ha mostoha volt az édesed, leszek majd anyád én! És lassan felmászott a meredek parton.

Szétnézett; a bárány nem volt sehol. Összekereste a szomszéd bokrokat, bejárta az erdőt, elment egész Hidegkut alá, de a bárány elveszett, ellopták. A szegény asszony sirva fakadt s meleg könnyei végig gurulva sápadt arcán, ráhullott a keblén szendergő gyermekre.

— Mindennek te vagy az oka, kis bogaram! — mondá — hanem azért haza viszlek, fölnevellek. Az Isten a jótettért jóval fizet.

A gyermek felnyitá nagy, kék szemeit. Egy darab ég volt mindenikben.

Haza ért. Erzszi jobban volt. Hát csak nem vész el a jó tett; megkerül annak a jutalma. A kis lány megvizsgáztalódott, mikor megtudta, hogy az Isten vette el a báránykát, de adott érte egy kis testvért.

A fiunak nevet kellett adni. A tiszteletes ur Jánosnak keresztelte, a falu meg elnevezte Czifrának, mivel a Czifrafogadó mellett találták.

Nagy nélkülözés között, a falatot saját szájától elvonva, nevelte fel Turoczkóné a gyermeket. Szeretettel fürösztötték, jóságban dédelgették, de a fiu pajkos, munkakerülő lett.

— Urnak született, mondák többször a szomszédok — nem munkára termett, iskolába kell adni, ott talán boldogulnak véle.

Az asszony hallgatott a tanácsra. Keservesen gyűjtött krajczárjait összerakta és beadta a városba a papokhoz. Minden héten elemózsiát vitt be neki, egyszer-egyszer, ha telt, pénzt is kapott, de a fiu minél többet kapott, annál többet kért s ha az asszony nem adhatott, fenyegetésekkel igyekezett céljait érni. Később, mikor annyira ment, hogy maga keresett, a legnagyobb inségben se segített Turoczkónén. Ha az utcán találkoztak, elfordult tőle, ha köszöntötte, nem fogadta, mert paraszt volt, mint kend meg én.

Egyszer csak egy bárányt kapott az asszony Czifra Jánostól, ki már czifra urfi volt. Azt izente: ő volt az oka, hogy a fekete bárány akkor elveszett, most megadja, aztán nem tartoznak többet semmivel egymásnak. Turoczkóné sirva fakadt; eszébe jutott, mennyit szenvedett, mennyit nélkülözött a gyermek miatt. Istenem, ha nem lett volna az a fiu, milyen nagy lakodalmat csapott volna Erzsinek; milyen magas sorjában állana a párna az ágyon! És az a gyermek, kit édes magzata mellett a kebelén melengetett, kinek odaadta utolsó falatját, kit úgy szeretett, mint a magáét, most eltaszítja magától.

Nagyon elbúsulta magát. A bánat meg olyan, mint a titkos méreg, lassan, lassan, de csak megöli az embert. Turoczkóné elfeledte a nevetést és még jobban megtanulta a sirást. Egyszer aztán csak elhallgatott és mi, kik kikisértük, sirattuk meg keservesen.

A tiszteletes ur beizent a városba, hogy Czifra János ur jöjjön ki a temetésre, a mire ő azt felelte, hogy nem jöhet, mert tárgyalása van.

De azért még sem hiszem én kedves komám, hogy Czifra János ur bárányt türne maga mellett; annak a kis állatnak a bégetése jobban megzavarja a lelkét, mintha én a szemébe mondanám, hogy: rosszlelkű, istentelen ember

A szolnoki ütközet.

(Képünkhöz.)

A magyar szabadságharcz történetének egyik legfényesebb lapját, az 1849. május 5-ikén vívott szolnoki ütközet képezi. A magyar fegyverek oly nagy diadalt arattak e napon Windischgrätz herczeg tábornagy hadseregén, hogy utána a gögös hadvezér minden támadási szándékról lemondott. Ezután leginkább Pest város fedezése, tehát védelmi állása foglalkoztatta őt. A magyar hadsereg szellemére, mely a Tisza mögé történt visszavonulás, a hadműködési terv készítésében és kivitelében nyilvánuló határozatlanság által okozott menetek és ellenmenetek következtében kissé le volt hangolva, a szolnoki dicsőséges ütközet elevenítőleg hatott. A támadás ugyanis életeleme egy fiatal hadseregnek. És ezzel az ütközettel a győzelmes áprilisi hadjárat meg is kezdett.

Szolnoknál kiváltképen kitüntek a 3. 9. és 65. honvédszászlóalj, a 19-ik gyalogezred 3-ik zászlóalja, melyek ágyütüzéltől támogatva a leghevesebb kartácstüzben szuronynyal foglalták el a császáriak által makacsul védett állásokat. Damjanich vezérlete minden magaslatáson fölül állott. A hős hadvezér alakja képünkön igen jól kivehető, a mint egy magaslaton lóhátról épen parancsokat osztogat.

S P O R T.

A ló idomítása.

Oldaljárások (Seitengänge).

Az oldaljárás hatalmas segédeszköz, a ló csuklóinak hajlékonynyá tételére, az izmok, szalagok stb. erősbitésére. Az oldaljárás a vadász- és katonalónál mint eszköz s nem mint czél jön tekintetbe, az iskolalónál pedig mint czél is, mert kiváló tükre a ló és lovas ügyességének.

Az oldaljárás gyakorlása előtt szükséges a lovat arra megtanítani, hogy az egy oldali czomb-behatásokra figyeljen; eleinte mikor még a ló a czomb nyomásának nem enged, a belső szár erősebben működik és látni fogjuk, hogy ekkor a ló a belső czombnak is jóakarattal engedni fog. Helytelen eljárás lenne, ha a czombok görcsös szorításával, vagy a sarkak, illetve sarkantyuk folytonos kalimpálásával akarnók az engedelmességet kiereszkölni — a czomboknak a ló temperamentumának megfelelő laza odatámasztását, el-elvevését fogja leg hamarabb engedelmeség követni.

Ha bizonyos lovaknál a czombok ilyszerű nyomása, a belső szárnak istápolása mellett sem bírná a lovat a czomb-segítség megértésére — a vessző legyen az, a mivel behatásunkat a lóra erősbitjük — a midőn a vesszővel a belső csánk felé kell ütni; sarkantyúval csak akkor kell működni kezdeni, a midőn már a ló annyira kezünkben van, hogy annak kirugását esetleg meggátolhatjuk.

Mig a ló eleje jobban meg van terhelve mint hátulja, ne bántsuk sarkantyúval.

A lovat, a czombok hatásának engedelmeskedni nagy körben tanítjuk, eleinte lépésben, azután ügetésben is. Hatásba hozván a belső szárat és a belső czombot, a legtöbb esetben a ló farával ki fog esni, de — ha a mit újból ismételni nem átallok, — követelményeink a ló ügyességének megfelelőek lesznek: akkor nem lesz szükség a

vesszővel utána segíteni. Ha éreztük, hogy a ló a szár és czombnak engedett, engedjünk mi is, hagyjuk abba és kezdjük újra a gyakorlatot, és észrevétlenül oda fogunk jutni, hogy a ló az oldaljárások közül a *vállat be* jól fogja csinálni, ha t. i. mi a segítségeket jól alkalmazzuk, mert minden félreértés elkerülése végett ki kell jelentenem, hogy nem nevezem vállat be-nek (Schulter herein — épaule en dedans) azt, ha a ló farával kiesik a járásról, én csak azt mondom, hogy a nagy körben való helyes tanítás után azon ponton vagyunk, hogy az idomítás alatt lévő ló, helyes vezetés mellett minden nehézség nélkül fog tudni vállat becsinálni.

Engedetlenné tennők a lovat, ha ezen lecke előtt kezdenők meg a vállat be csinálni, mert a «vállat be» alkalmával mint látni fogjuk, mindkét lábbal kell a lóra behatni, ha pedig a ló még külön-külön nem tud mindkét czombnak engedelmeskedni — természetesen, hogy zavarba jön mindkét czomb működése között, s nem tudja figyelmét a kettő között megosztani.

«Vállat be» (Schulter herein, épaule en dedans).

A «vállat be», a csuklók, izmok, inak és szalagokat valamint az oldalbordákat hajlékonyvá teszi.

A ló saját hossza négyzetének (quadrát) átlóját kell, hogy fedje, ha a «vállat be» helyesen csinálja, ez okból két nyomon (auf zwei Hufschläge) jár. (A ló hosszának négyzetét kapjuk, ha hátsó lábai közepétől az első közepéig huzott — a ló hosszát mutató-vonalra egy négyzetet csinálunk).

A ló hátulsó lábaival a járáson marad; eleje annyira befördített, hogy saját négyzetének átlóját fedje, — jól alkotott lónál tehát körülbelül egy jó lépésnyire — feje annyira befördített, mint ha a ló fejét valamely oldal felé hajlitanánk. A ló testének belső czombunk körül — oldalbordáiban kell meghomorodnia. Az első lábának szabadon jól felemelkedve kell oldalt akként lépni, hogy a belső a külső elébe jusson, a ló derekát adja be, hátsó csuklóiban jól hajoljon meg s ezen állásban fennakadás nélkül haladjon. Erre kell igyekeznünk, de igyekezetünket az a meggyőződés szabályozza, hogy ezt csak fokozatosan érhetjük el, s tökéletesen csak azon lóval fogjuk csinálhatni, mely tökéletesen van alkotva.

Ha a ló elejét kevésbé vezetjük be a járásról nem vállat be, de «fokozott hajlítást» «plié»-t csinálunk, ha jobban bevezetjük, a ló saját lábaira fog tapodni, nem lesz képes egyenlő ütemben lépésről-lépésre haladni és dereka megmerevedik, nyaka ellentétes (falsch) hajlítást vesz fel — s végre elcsökönnyösödik.

Az a vonal, mely az első lábak vonalainak összeköttetése által keletkezik, párhuzamos legyen azon vonallal, melyet a hátsó lábak nyomainak összeköttetése képez; párhuzamos legyen ne csak a fal mellett az egyenes nyomon, de a szegleteknél is a görbe nyomon.

A lovas keze, a ló elejének befördítésakor, valamint menés közben is a ló marjának közepe felett legyen, a kis ujj a belső váll felé — felfelé emelőleg hasson — minden fordítás a kézcsukló megfelelő mozdulatának legyen következménye, nem pedig a kezek ide-oda való húzásának. Miután a ló, különösen eleinte, elejének vagy hátuljának elmaradása, vagy túlütetése által nem fog a kellő állásban haladni, igen szükséges, hogy a kezek és lábak öszhangzatosan működjenek, ezen öszhangzó működés bővebb magyarázatát a «vezetés» tárgyalásánál fogjuk találni.

A szegleteknél való belovaglásnál a ló elejét, ha jobbra lovalunk jobbra, ha balra lovalunk, balra kell visszartartanunk, miután a ló elejének itt kisebb utat kell

megtenni, mint a hátuljának, a szegletből való kilovaglásnál pedig *egy pillanatig*, ha jobb kézre lovalunk balra, s ha balkézre lovalunk, jobbra kell tartanunk (Verhalten.) Legyünk arról meggyőződve, hogy kellően csak akkor hathatunk a lóra, ha helyesen ülünk, igyekezzünk tehát arra, hogy ez alkalommal felsőtestünket a csipőből kiemelve akként fordítsuk befelé, hogy a ló nyaka felső testünk első lapjára merőlegesen álljon, lábainkat ne terjesszük el a lótól — mert mindkettőre szükség van — mindkettőnek van tenni valója és ne düljünk sem kifelé, sem befelé, tartsuk meg az öt ponton való ülést.

Öt ponton való ülésnek nevezzük, ha a lovas a farkcsikcsonton (Spalt) a két ülőcsonton (Sitzknoche) és a két felső czomb bütykein (Oberschenkelknorren) ül. Ügétést vágóban csak akkor csináljunk vállat be, ha a ló azt lépésben tökéletesen jól csinálja és akkor is jó lesz csak lépésben csinálni, ha az idomító magáról biztosan nem tudja, hogy e műjárás gyakorlására eléggé ki van képezve; mert mint eszköz a lépést gyakorolt oldaljárások elegendők, vadász és katonalónál pedig az oldaljárás nem cél, de eszköz. A «vállat be», gyakorlatánál mind a két, de különösen a belső oldal részei ügyesednek, a külső oldal részei kitágulnak, megnyulnak, a belső oldal részei pedig összehúzódnak — szükségkép — mert a ló belső czombunk körül homorul meg.

Az első belső lábnak legszabadabban kel kilépni, a hátsó belső láb pedig leginkább van megterhelve és ennek következtében meghajolva, a csuklóban pedig összenyomódva, hogy a súlyt felvehesse és tovább tehesse. Ha a «vállat be» lépést gyakoroljuk, négy ütem hallható.

Jó lesz a «vállat be» eleinte nagy körben gyakorolni, pár lépéssel beérni — sokszor pihentetni — különösen eleinte *sohasem büntetni*, mert tény az, hogy a ló csak akkor nem csinálja a vállat be jól, ha azt akkor kezdtük csinálni, mikor még őt az ezt megelőző gyakorlatokkal nem ügyesítettük meg eléggé és ennek következtében nem ért meg, s ha az idomító maga nem képes helyesen alkalmazott segítségeivel magát megértetni. A különböző segítségek a beszédet pótolják; a siket-néma gyermek oktatásával sem jutnánk messzire, ha az első napokban, mikor még a különböző jeleket, az ábécét nem ismeri, agyba-főbe való verés által akarnánk vele valamit megértetni. E hasonlat nem tulzott, mert igen sok idomító eljárása ilyen. Ábécét megérteni s már oldaljárásokat követel, s ha a szegény ló azt nem teszi, sarkantyú, kiabálás és ostorral egetverő lármát csap, a lovat csökönnyössé teszi; saját tehetetlensége dühét még tovább fokozza a bajt nem magában, de a lóban keresi — és célhoz soha sem, vagy csak a ló épségének árán jut.

Tegyük még hozzá, hogy magát pedig nevetségessé teszi. Eleinte a belső czombbal jól hátul igyekezzünk hatni, s csak a ló ügyességének fokozódása után hatunk vele ott, a hol tulajdonképen az oldalbordák hajlítását akarjuk eszközölni — a pontot, hol hatnunk kell, geometrice meghatározni nem lehet — az minden lónál más-hol van, s helyét úgy, mint sok mást, a «lovasérzék» (Reiterzufühl) mutatja meg nekünk.

A lovas — az idomító külső lábával a külső kenyelbe jól lépjen bele — és igyekezzék belső ülőrészével minden lépésnél a ló belső hátsó lábának meghajlását érezni.

Rövid nyakú és olyan lovak, melyeknek bordái szűken fekszenek egymás mellett — a belső szár meghúzása után azonnal kilépnek hátuljukkal a járásról, — nem várják be a czomb segítségét, de ne álltassuk magunkat, ne tartsuk ezt «vállat be»-nek — igyekezzünk a lo-

vat arra birni, hogy várja be a czomb segítségét is, mert különben, tartás nélkül — szár mögé kerül s hátuljával tántorogni fog — s mi vele célhoz nem fogunk jutni.

Ez alkalommal is nem mulaszthatom el annak hangsúlyozását, hogy *csak az az igazán idomított ló, a mely a segítségeket várja.* A mint a hátraléptetésnél mondtuk, úgy itt is mondhatjuk, hogy az oldaljárásokat a ló a célnak megfelelően csak akkor csinálja, ha a szárra helyesen támaszkodik, tartásban és a kellő hajlításban marad, egyik lépése olyan hosszú, mint a másik s azok egymást egyenlő időközökben követik, tehát ha egyensúlyban csinálja.

Ha az idomító érzi, hogy a ló bármi okból oldalvást túllépett, és ez által lábai összebonyolódnak: mindkét czombbal, nyaka állásának irányába előre — az az a lovardába befelé kell azt nyomnia.

Csak ha nagy körben jól megy a ló, lehet a fal mellett vállat be csinálni, de ekkor is az első leczkék idejében a szögleteket lehetőleg el kell vágni s csak a ló ügyességének fokozódásával kell azokat mélyen kilavagolni.

A szögleteknek helyes átlovaglása által tanul a ló kis fordulatokat egyensúlyban megtenni, mert itt tanul meg belső-hátsó lábával közel súlypontja alá lépni.

A szögletek átlovaglása alkalmával a ló hátsó lábaival szélesebben lép, mint az első lábaival, de elejével ugyanannyi lépést kell tennie, mint a hátuljával — tehát megállania pillanatig sem szabad.

A belső szár vezeti a lovat, a külső a tartást és összeszedést eszközli. Ezen gyakorlat tehát: a fejállást javítja és tökéletesíti a fej és nyak összeköttetésének hajlékonyságát, a lapoczkákból való szabad kilépést fokozza (Schulterfreiheit), a bordákat hajlékonynya teszi, valamint a hátsó részek csuklóit is.

Elég ok tehát arra, hogy nagy fontosságot tulajdonítsunk neki, s hogy gonddal — szakismerettel járjunk el gyakorlásánál.

Bárczay.

Az egyházi birtokok ménesei.

Magyarország lótenyésztésének legnagyobb hiánya az, hogy nincs elegendő jó apalovunk. Az állami telepekben van körülbelül 2000 mén, melyeken kívül aligha van 5—600 jó minőségű olyan apaló, mely akár mint községi, akár mint magántulajdonban levő mén közrendelésre volna bocsátva.

Ez 500 jó apaló helyett kellene azonban legalább 5000 darab, mert évenként mintegy 250—300 ezer kanca kerül ország-szerre fedezésre.

A hiány pótlására a «Vadász és Versenylap» a magas klerus uradalmait óhajtja megnyerni, mint a melyek gazdát nem, csak haszonélvezőt cserélve, s egyszer-mindenkorra kitűzött célszerű tenyésztési elveket tartván szem előtt a ménesek kezelésénél, leginkább biztosíthatnák azt az állandóságot, mely minden, apalovak nevelésére hivatott ménesnek a létalapját képezi.

A figyelemre méltó czikkből átvesszük a következőket.

— — — Rendszeres és biztos véren alapuló lótenyésztést kellene folytatni minden oly főpapi uradalomban, a melynek természeti és gazdasági viszonyai ezt megengedik. Nem azt kérjük mi az ügy érdekében főpapjainktól, káptalanainktól és nagyobb földbirtokkal rendelkező rendeinktől és a szerzetektől, hogy állandóan vagy csak hosszabb ideig is pénzbeli áldozatokat hozzanak országos lótenyésztésünknek.

A világért sem! Csak azt óhajtjuk, csak azt javasoljuk, hogy mint oly egyházi főméltóságok és testületek, melyek nem a pillanatnyi nagyobb gazdasági jövedelemre szorítvák, hanem a jövő érdekében gyümölcsöző befektetéseket is tehetnek birtokaikon, alakítsanak ott hol lehet, oly méneseket, melyek a jövőben szép jövedelmet is biztosíthatnak, de egyuttal s talán épen ezzel kapcsolatosan, az országos lótenyésztés alapforrásaivá is válhatnak.

A mely egyházi birtokon pedig már jelenleg is léteznek ménesek, ott emeltessenek ezek ama niveaura, mely úgy jövedelmezőségüket, mint üdvös befolyásukat az országos lótenyésztésre egyuttal biztosítaná.

Nem lehetetlen az a mai viszonyok között. Igaz, hogy nem könnyű, de annál szebb feladat!

Hiszen van már ma is egyes főpapi ménes, mely azon az uton halad; s ha még nincs is egészen közel a célhoz, ki lehetne illetékesebb a helyes ut nehézségeinek kitartó leküzdésére, mint épen az a kéz, mely gazdát nem cserél, s így állandóságot biztosít a kitűzött cél felé való küzdelemben?

Foglalkozzunk tehát kissé ama feltételekkel, melyek teljesítése — nézetünk szerint — szükséges volna arra nézve, hogy a lótenyésztés s ebből kifolyólag az apalovak felnevelése némi befektetések alapján idővel nemcsak anyagi áldozatok nélkül, de sőt jövedelmezőleg volna üzhető a papi birtokokon. Mielőtt azonban azt tennők, vegyük előbb számba ama méneseket, melyek jelenleg már léteznek, habár az részben anyagunk minőségével, részben a ménesikók herélésénél fogva ez idő szerint — egynek kivételével — alig gyakorolnak befolyást az országos lótenyésztésre.

A czikkben azután felsorolhatnák az egyházi birtokokon jelenleg fönnálló ménesek; mint a pannonhalmi főapátság *öblői* és *füssi* ménese, a zalavári apátság *zalavári ménese*, a csornai apátság *jánoshidai*, a jezsuita rend *kapornaki*, a tihanyi apátság *szántódi* ménese, a primatialis *bajcsi* és az *előszállási* ménes. A czikk írója mindeniket ösmerteti is, s a bajcsi és eblői ménesek mellett az előszállásit nevezi meg, mint legkiválóbbat.

Kócsagfajaink.

— Irta: LAKATOS KÁROLY. —

A hazai mocsárokon előforduló gém-fajok közül, szépségre és nemes magatartásra nézve, bizonyára egy sem közelíti meg az u. n. *kócsagokat*, a gémekek e legnemesbjeit, melyek a Duna- és Tiszamenti vizek főekességei.

A tulajdonképeni u. n. kócsagokhoz (Herodias) két faj számíthatunk: a *nagyot* (Herodias alba, Ardea alba et egretta Linn.; fehér gém) és a *kisebb kócsagot* (Herodias graretta, Ardea graretta Linn.; fattyú-kócsag).

Mindkét faj váll- és háttollai bizonyos időben igen hosszúk és finom szőrszerű szálakra foszlottak; mely állandó karaktert képez a kócsagoknál a többi gémfajokkal szemben, ugyszintén a tollazat színe is, mely minden korban mindkét ivarnál tiszta fehér; továbbá nyulánkabb testűek, aránylag rövidebb (de azért elég hosszú) nyakuk, s ehhez képest gyenge csőrük van.

Kettő közül legkiválóbb alak: a *nagyobb faj*. Ez igen nemes és gyönyörű állat. Tiszta fehér tollazata szinte vakító. Szeme sárga, csőre sötétsárga, arczbőre zöldes-sárga, lába sötétszürke. A vén him csőre zöldessárga, lábai barnák, néha zöldesbe játszó; fején lengő selyem bóbíta ékeskedik.

A csőr hegyétől véve a fark végéig $3\frac{5}{6}$ láb hosszú. Nem kevésbé nemes és pompás madár a *kisebb faj* (fattyú-kócsag) is. Hasonlít az előbbihez, csak hogy jóval kisebb, jönnek elő azonban egyes példányok, melyek csak egy harmaddal kisebbek a másik fajnál.

A csőr hegyétől véve a fark végéig majd két láb hosszú. Tollazata ép oly vakító fehér, mint az előbbié, de bőbitája hosszabb. Szeme élénksárga, csőre és lábai feketék (ez jellemző), karmai sárgászöldek.

E két nemes állat hát- és válltollai szolgáltatják a világhírű u. n. «kócsagtoll-forgókat», melyek hazánkban egykor rendkívüli nagy keletnek örvendettek. E finom száakra foszlott tollak mindkét fajnál elfödik a szárny- és farktollakat, azonban az *egrettánál* sokkal hosszabbak, mint a *grarettánál*, melynél nem nyúlnak hosszán túl a fark végén; az *egrettánál* azonban jóval meghaladják a farkat, még pedig körülbelül 8 hüvelykkel, sőt némely igen idős példánynak majdnem fél ölnyi hosszú seprője van.

A fiataloknak nincs kócsagjok (se bőbitájuk) egyik fajnál sem. Egyébiránt mindkettő csak juniuszig bírja Európában ezen éket, s úgy látszik, őszi utáni melegebb tanyáin szerzi.

Kócsagjokat előbb az egyik, azután a másik felükön hányják — vagyis inkább hullajtják el egyenként.

A két említett kivül van még egy faja a géznek: az *Ardeola ralloides* (*Ardea comata* Gm.; galamb vagy hajas kócsag, fehér bakcsó, kakcsó, üstökös géz), mely szinte az u. n. kócsagokkal jó egy kategóriába, noha jelleme több tekintetben eltér az igazi, vagyis a főntemlitett kócsagfajokétól. Általában ugy testtartására, valamint modorára és szokására nézve, sokkal közelebb áll az éji gémekhez (*Nyctiandea*), mint az *Ardea* génushoz tartozó fajokhoz; ennél fogva a kócsagok és bakcsók közt mintegy összekötő láncszemet képez, s így méltán nevezik a Tisza mentén *fehér bakcsónak* vagy *kakcsónak*, noha a korral keveset változó tollazata *nem* tiszta fehér; mind a mellett a «fehér» jelző mégis indokolt, mivel ez a madáron a *túluralgó szín*.

E faj teste gyöngébb, összenyomottabb, mint a tulajdonképeni kócsagoké; bőbitája azonban sokkal gazdagabb: egész csoport hosszú, hátrafelé lecsüngő fekete vagy feketebarna szegélyes keskeny fehér tollakból álló ékesség.

E különben pompás madár a csőr hegyétől véve a fark végéig 16 hüvelyk hosszú. Tollazata fehérbe hajló rozdsárga; köpenye és hajszerű válltakaró-tollai veresek, részint pedig fehérek; alsó hátrésze, szárnya és farka fehér. Bőbitája csak az idősebbnek van. Szeme világosárga, tavasszal világoskék; a szeme alapját képező csupasz bőr zöldessárga.

A fiatalok, úgy a különböző életkoruak színezete e leirt színezettől kevésbé tér el.

Kócsagja (éktollai) nem sokat ér, bár szintén lengő szép hajszerű száakra foszlott tollakból áll, de rövid (nem éri el a farkat), ennél fogva legföljebb vadászkalapok vagy női fővegek mellé használható; kalpagok ékeségeül azonban nem szolgálhat s nem is volt divatban soha; hanem annál inkább a két másik fajé (az *A. egrettáé* és *grarettáé*), mely egykoron hazánkban rendkívül nagy keletnek örvendett. Eleinte azonban a «kócsagtoll-forgó» kizárólag *fejedelmi disz volt*; vagy csak a legkitüntettebbek viselhették; később azonban szabad volt mindenkinek viselni, s általános divatcikké lett, s nem csak fejedelmi kalpagokat, hanem a *női fővegeket* is diszíté. Általában a régi magyar háztartás diszei közül soha nem

hiányzott és mindig elsőrangú szerepet játszott a finoman lengő kócsag-tollcsoport, s mint női disz is sokáig megtartotta elsőrangú szerepét a többi tollas divattal szemben mindaddig, míg a francia divat terjedtével — de bizony csakis a jó izlés rovására — le nem szorult a divat mezejéről, helyettesítettén a nagyszélű női kalapok mellé alkalmasabb strucz, marabu, fekete hattyú stb. tollak által.

Mily nagy értéket képviselt egy szép kócsagforgó, arról a régi okiratok meglepő bizonyítékokat szolgáltatnak. Így például egy becslevél szerint 1621-ből Pálffy Istvánnak *egy bokor kócsag-tollát* 1000 forintra látjuk becsülve. Így találjuk valamennyi ősnemes magyar család disztárgyai között, mint legbecsesebb hagyatékot vagy hozományt felsorolva. Boldogult nagyatyám birtokában volt egy majd fél ölnyi hosszú kócsagtoll-forgó, melyről többször megjegyezte, hogy «nyolczszáz huszas volt ennek az ára; tetejébe még egy lazaró-lazarinó puskát is adtam.» Nálunk leginkább a fehér kócsagtoll-forgók divatoztak, noha a feketék (szintén u. n. kócsagtollak), melyek egy a Kandia szigetén élő gémszerű madár tollából készültek, szintoly kedvencz kalpagdiszül használtattak, mint a szürke, Poroszországból kerülő kócsag-forgók, noha ez utóbbiak kevésbé voltak használatosak.

Hogy az u. n. szürke kócsagot mely madár szolgáltathatta, azt persze most már nem tudni; de igen valószínű, hogy mesterséges uton előállított — azaz megfeszített — fehér kócsagtollak voltak ezek is.

Ifjaink kerecsen (sólyomfaj) vagy ráró (halász-sasfaj) tollat hordtak süvegeik mellett, némelyek sas- vagy darutoll-forgót viseltek.

Báró *Apor* az erdélyi szokásokról irván, említi, hogy a fejedelemasszony két előrenden való hölgységét adván ki az udvartól: «abban az lakodalomban tengerszin bársonyköntösben volt, az akkori szokás szerint az mentéjén leeresztett posztó levén, kívül levén az mustbélés az posztón, az fejében akkora hosszú mustos süveg volt, köves medályban álló *kócsagtoll* benne, mint egy tisztító seprű olyan szélesen, *olyat pedig másnak nem volt szabad viselnie.*»

A főemberek udvarai telve voltak *darukkal*, s mint *Apor* írja, ezeknek tollait faolajjal fehérítették, melyből csak egy vagy két szál képezte forgójuknak diszét, a kócsagot pótolván.

Hogy a kócsag eleinte valójában fejedelmi disz volt, azt költőink hőskölteményei eléggé igazolják, de igazolja ezt főleg a nép hallgatása, a népdal némasága.

A nép ajkán, dalában valamennyi kedvencz madarát megtaláljuk, csak az annyira divatos tollú kócsagra vonatkozólag nem találunk egyetlen sorocskát, egyetlen czélzást sem.

Honnan van ez? Pedig valamennyi műköltő ha fejedelmet avagy vezért ir le, el nem mulasztja megemlíteni a lengő kócsagforgót.

Így találjuk Zrinyinél «Zrinyi» ezimű hőskölteményében egyedül Szolimánnál a kócsagforgót; míg hős *Déli Vid* kerecsenyszárny-diszszel jó elő.

Hasonlólag *Horváth* Endrének «Árpád» cz. hőskölteményében a fejedelmi Árpádnál szintén a «hószinű kócsag» szerepel.

Vörösmarty a hármas bérczek uráról mondja csak:

. Ki lobogtat *kócsagot* ékes

Nyuszt kalpagja fölött ragyogó nagy gyöngybe szegezve.

Petőfi a Hajnalnak, az «ékes leventének» ad kócsagot, mely «Ragyogó szép csillag . . . fején.»

S hogy több hasonló czélzatú leírást ne idézzek mű-

költőinkből, még Horváth Endrének hőskölteményében előforduló pár sort említem föl, mint melyekből látható a fentemlített körülmény, hogy a kócsagtoll egykor csakis fejedelmi disz vala.

Igy szólván a költő az istenes Ugd magzatjáról, Etéről, kinek szintén:

Kalpagján kócsag-tollából szép lo-
bogó leng,

majd a görög sereg híres vezéréről, Ossa-vidéki Philoról, kinek:

A széllel kócsagtoll rezge sisakján,
s hasonlólag Árpádnak, míg minden más vitéz és lovag
sisakját csak úgy írja le, mint melyen sas-, kerecsen-, ráró- vagy darutoll leng!

Ime a fejedelmi kiváltság, az előkelő jelleg az oka, hogy az annyira híres kócsag meg a tolla nem fordul elő a népek dalában.

A kócsagot vadászta az úri renden levő ép úgy, mint a nép, s ez utóbbinak keresetforrását is képezte és tényleg képezte is. Még csak a nemrég multban is voltak vadászok és réjtjáró pákászemberek, kiknek a kócsag-vadászat igen jövedelmező keresetforrását képezte. Így a «Vadász és Versenykép» 1864. évi folyamának 25. számában (pag. 394) *Abafi* (Okruczky) Aurél — a széles körben ismert szegedi vadászati szaktekintély — említi, hogy egyik ismerőse egy tavasszal a Maros balpartján (Szeged fekvőségeihez tartozó territoriumon) csupán kócsagot lesve, annyit lőtt, hogy kócsagtollakért Kostyáltól 90 pengő forintot kapott.

A kócsagvadászatról, mint keresetágról, illetőleg a kócsagtollról,* mint kereskedési cikkről emlékeztetvén, hazai vadászati irodalmunkban, mint erre vonatkozót, egy kis jellemző részt veszek át *Havas Sándornak* jeles vadászalbumában («Hazai és külföldi vadászrajzok») közölt cikkeiből, melyben a többi közt a «pákász»-ról írván, így szól: «A madarak közt legjobban szereti (t. i. a pákász) mégis a fehér kócsagot. Ebben a szó teljes értelmében szerelmes, legfőbb vágya egy-kettőnek megejtése; s még éjjel is kócsagról álmodik; hajdan — mint mondja

— sok pénzt kapott tolláért Kostyál Ádám úrtól, s nem tudja mire vélni, hogy ezen úr most egészen megfedkezék róla. Ezen kedvencz madaráról ő gyakran, s mindig a harmadik személyben, ilynemű szakadozott mono-

Vadászófogás.

logban szokott emlékezni a vendég előtt; «ő» legszebb madár a réten! Ő vigyáz magára! Ő fehér, mint a hó! Ő tiszta! Ő ragyogó, mint a nap! Őt a sas se meri bántani! Az «ő» nála kizárólag kócsagot jelent. Szép tollait

tóban összekötvén, egy átfurt vastag nádesőbe rázza, s a madár hátán se maradnak sértetlenebb, épebb állapotban, mint ezen, a pákász által kigondolt egyszerű tokban stb.»

Mindkét faj hajdan nagy számmal tanyázott a Duna, főként a Tisza mentén elterülő óriási vizeken, réteken s nagybecsű vadját képezte a szenvedélyes vadásznak. Mai napság már igen megritkult a nagyobb faj vizeinken, inkább csak a kisebb fajokkal lehet találkozni.

A nagyobb faj (H. [Ardea] egretta) délen állandó, nálunk vándormadár. Hozzánk ápril közepétáján érkezik egy héttel mindig később, mint a *vörös gém* (Ardea purpurea) kisebb csapatokban s szeptemberben már ismét elhagyja, s megy a Nilus szent vidékére a Moeris vagy a Birket el Keru tavak és a Menzahle tó madárvilágának millióit szaporítani.

Jelenleg leginkább csak az emberektől távol eső hozzáférhetlenebb mocsárokon tűnik fel.

Tavasszal kizárólag oly mocsárokon űti fel tanyáját, melyek fákkal benöve vannak, vagy szélükön erdő áll, de csak is a Tisza és Duna mentén; fátlan vizeken és sárréteken csak költés után mutatkozik.

Noha — mint említve volt — mai napság már elég ritka e királyi vad vizeinken, mindamellett némely években a szokottnál feltűnően nagyobb számmal jelentkezik az egyének a Tisza és Duna vízborította téerein, s helyenként százával költenek egy telepen a *szürke gém* (Ardea cinerea) — említett két folyóvizünk szigetereiben, — különösen pedig a tiszamenti árterek suhás fűzeseiben; ám de ez ritkán történik, egy évtized leforgása alatt alig egyszer-kétszer észlelhetni; egyes költőpárok azonban két fő folyóvizünk mocsárvidékein itt-ott, minden évben találhatni (más gém fajokkal egy telepen) sőt vizbő években apró kolóniákat is. Egyébiránt tapasztalás szerint Európában kizárólag csak is Magyarország nádérdős mocsárain (fákon) költ a nagy kócsag.

A jattyú kócsag (H. [Ardea] graecus), noha ez is nagyon megfogyott már,

mindamellett manapság még a közönségesebb vadját képezi az alföldi nagy mocsároknak.

A Duna, főként a Tisza menti vizeken, különösen nyár végén meg az őszi vándoridényben, — mindenütt

* A kócsagtollról szóló történelmi részben *Korács János* ismert szegedi író néhány adatát is felhasználtam. L. K.

találni, s évről évre költ két fő folyó vizünk partvidékein és árterek mocsáros fűzeseiben (fűzfán) más gémfajokkal társaságban.

E fajnak különben szintén ideje van, mint a nagyobb kócsagnak; általában — az egyének számát tekintve — vízbő esztendőkből mindig több van, mint más évekből. Így 1880-ban az alföldi vizeken mindenütt oly számmal fordult elő (egyetemben a *galamb kócsaggal*), hogy minden jobb vadász akár az undorodásig lőhetett. A szenvedélyes vadászok ki is vették belőle a vámot. Így a többek közt *Kádár II.* úr a csongrádi «kilenczes» nevű sárréten egy maga 40, mond *negyven* darabot ejtett el két hét alatt lesből, s állítólag majdnem egy fontnyi «kócsagot» — vagyis kócsagtollat nyert a lőtt madarakból.

A kócsagnak ez a két faja magaviseletére nézve igen különbözik a *szürke gémtől*. Állásra, járásra és röptükre nézve nagy az eltérés köztük. Általában sokkal nehezebb, komolyabb és önérzetesebb magatartású állatok ezek. Szinte gyönyörűség nézni, mikor a csillogó érpartján a haragos zöld nádasok mellett méltóságos ezüstfehér csoportjuk a szanaszét portyázó szélkiáltók s más kisebb szalonkák és bakcsók között föltűnik; vagy a mint a messzeterülő rét sekély vizén itt-ott, szigorú figyelemmel lesik a tova illanó ezüstös keszeget.

Általában arányos testalkatuk, szemeiknek élénk és mégis szelid tekintete, a kecs mozdulataikban, s tündöklően fehér — szinte vakító — tollazatuk egyaránt feltűnővé teszi ez érdekes madarakat; s tekintve idomos, szépen hajló, finom és nem kiülő csontozatu teltebb nyakukat, — sokkal kellemesebb hatást tesznek a szemlélőre, mint a *szürke gém*, melynek hosszú sovány nyakán csak amugy pötyög a bőr, s egész alkata aránytalanságot tüntet fel.

Mindkét faj ép oly ügyes halász, mint a *szürke gém* és szinte behuzott nyakkal egész órákat töltenek lesen, nem a menekő zsákmányt üldözvén, hanem azt várván, hogy ez majd esalatkozik mozdulatlanágukban s önkényt eléjük jövend.

Ha valamit észrevesznek, ha a hal bár nyilsebességgel surranik is el előttük: hosszú nyakuk mint acél rugó oly gyorsan kap előre, esőrük a vizet hasítja s csak oly biztosan kapják meg zsákmányukat, mint a halászmadarak fő halászmestere: a *szürke gém*, mely csak a legritkább esetben szalasztja el kiszemelt prédáját.

A *nagyobb* faj táplálékát nem csak halak képezik, hanem rovarok, hüllők, egerek, kigyók sat.; a *kisebb faj* azonban leginkább apró halakkal él.

A *nagyobb* faj igen jó hallású, rendkívüli szemes, óvatos sőt vad madár; általában igen kiképzett föntartási ösztönnel bír; ez, és óvatossága azonban a bátorságot ki nem zárja, sőt merészen küzd fönt a légből az orvadarakkal, melyek egyébiránt — kivált az öregebbet — nem igen merik megtámadni; még a *réti-sas* (*Haëliatus albicillus*) is óvakodik vele vitába keveredni.

A *kisebb* faj hasonlíthatatlanul szelidebb természetű, de ez is elég óvatos, kivált az öregebbje; a fiataljai azonban könnyű szerrel puszkavégre keríthetők; gyakran tulságosan is kitartanak a vadász előtt, kivált a költő helyükkel szomszédos vizeken és mocsárokon egyesével vagy kettesével szanaszét portyázó egyének; a csapatokban járók, főként júniusban kis csapatokban mocsárról-mocsárra húzó párpélküli hímek azonban lövésre ritkán közelíthetők be és cselvetéssel összekötött szerencse kell hozzá, hogy az ilyeket puskehegyére kaphassuk.

Legközönségesebb kócsag faj vizeinken, a *galamb* vagy

hajás kócsag, vagyis a legkisebb faj (A. [Ardea] comata.) Ez Közép-Magyarország délkeleti részén mindenütt átfordul, de főhadiszállása a Duna és Tisza-völgyben van, hol rendes fészkelő és többnyire más gémfajokkal egy telepen költ.

Ápril vége felé érkezik hozzánk s szeptemberben már ismét elhagy.

Tartózkodási helyét illetőleg: szereti a vízborította réteket, a folyók menti elárasztott ártereket, szakadásokat, nyirkos marhalegelőket és a fűzbokros mocsárokat, hol a bokrok között kedvteléssel föl-alá lépegetve vadászik.

A költés bevégezte után a költőhelyeivel szomszédos vizeken mindenütt találni, hanem jobbára csak a széleken tanyázik, meg a kubikgödrök körül és a csürhe által látogatott turásos helyeken, — a rét szélén. Általában disznók közelében nagyon szeret lenni (talán a kiturt földi giliszták és férgék végett?)

Ez a faj a kócsagnak a legszelidebb. Igen bevárja az embert, — kivált a halászt, meg a pásztorokat és a földműves népet, sőt többször, mint nem, a vadászt is, kivált midőn a vízszélen — valamely nádassal s egyéb magas vízi növényzettel körülvett víztelen, de nyirkos füves helyen — pihennek. Általában nem nagy tartózkodást mutat az ember iránt; még a rétszéli tanyák közvetlen közelébeni vizeken is órahosszat elgubbaszt minden aggodalom nélkül. Ha a vízszélen rá ló az ember egyre s nem találta: sietve felröppen, de a közelebbi nádüstöknél azonnal leszáll ismét. Ha esetleg csürhe van a közelben, üldözés esetén a disznók közé száll s magasra emelt fővel figyel a vadász minden mozdulatára. Különben máskor kiegyenesített nyakkal ritkán látni, csakis akkor, ha figyel valamire; épen mint a többi gémfajok.

Állás közben nyakát rendszeren igen beszokta huzni, mi igen furcsa kinézetet kölcsönöz neki, meg azok a különös pozitúrák is, melyeket vágni szokott.

Általában teste kurtábbnak, tömzsibbnek és fejnélkülinek látszik.

Mozdulatai nem oly merevek és kimérték, mint más gémeké, noha szinte oly meggondolva helyezi egyik lábát a másik elébe, hogy egy diplomatának is becsületére válnék.

Táplálékát leginkább apró halak képezik, melyeket a csekély vizeken fogdos magának; mélyebb vizeknek csak a partján leselkedik, de nem mer belegázolni, legföljebb csak a szélébe megy be egy kicsit.

Szintoly türelmes halász, mint rokonai. Halászva eltölti az egész napot egy és ugyanazon helyen — ha nem zavarják. Ha működése közben meglepi az ember, rekedt, — majdnem hortyogásszerű, halk és nem megszire hallatszó — «korr» vagy «sorr» kiáltással kel fel; kiáltását azonban nem igen ismétli; általában ritkán szól.

Midőn a nap lemenőben van, szinte ő is — mint a többi gémfajok — fölkerekedik és idestova repked, de csak rövid distancziákra; végre a legsűrűbb vízpartibokrosokban, vagy a nádasban megvonja magát éjszakára.

Reptében sajátságos látványt nyújt. Nyakát, — hasonlóan, mint a *szürke gém* — «S» alakban meghajlítva s inkább keskeny, mint szélesnek mondható szárnyát — távolabbról nem igen kivehető — lebegésbe hozva repül tova.

A magasba csak vonulás alkalmával szokott felemelkedni; általában alacsonyan repül és meglehetősen gyorsan.

A mi kócsagfajaink fészkelési viszonyait illeti, e tekintetben kevés eltérés van köztük.

Mind a három faj társaságban, főként más gémfajokkal egy telepen szokott fészkelni s meglehetősen békeszeretettel

férnek meg rokonaikkal, noha nem ritkán egy és ugyanazon fán a kócsagfészkek a szürke gém és bakesó fészkek közé mintegy be van ékelve.

Van rá eset, hogy egy és ugyanazon fán három fajhoz tartozó gémeknek 8--10, sőt 15 fészke is áll; mégis föl sem veszik egymást.

Felette gyönyörködtető látványt nyújt a valódi kócsagok fészkelő telepe, hol a szeplőtelen tisztaságu hófehér madarak fészükön ülve, vagy fent a magasban fehér pontokként lebegve, a nap fénylő sugarai által beárnyozva ragyognak.

Nagyszerű hatást szül egy-egy fán ülő kócsag is, a mint a zöld lombok közül előtűnik, mozdulatlan méltóságos testtartásával.

Velük született óvatosságukról, házi tüzhelyüknél sem feledkeznek meg; szigorú figyelemmel kísérik minden körülöttük történőt s a legjelentéktelenebb csekélység már gyanakodóvá teszi őket, — kivált a nagyobb fajt. Ez még fészkéhez is halkan és nagy óvatosan közelg, egy ideig fent kering, — mint fénylő meteor, kémlelődvé s csak később, ha meggyőződött, hogy veszély nem fenyegeti, csap le fészkére. Általában rendkívüli vigyázékony-sága miatt csak igen ritkán lehet a fészekenél meglepni. Fölzavartatván, órákig sem közeledik fészkéhez, kivált ha valami gyanusat vesz észre.

A kisebb faj is mód nélkül óvatos egy madár s nemcsak hogy a közeledők első zörgésére már tovább áll, hanem még napestig is kimarad a fészektől.

A hajás kócsag, hasonlólag mint a bakesó, semmi óvatosságot nem mutat; úgy bevárja az embert, hogy akár pár ölnyi távolságról lehetne fészkeből kilőni.

Mindhárom faj költési ideje május—június hónapokra esik és — abnormális viszonyok közt — tart július közepe tájáig bezárólag, mikorára a fiatal gémek minden körülmény közt okvetlen szárnyra kelnek.

Mind a három faj fán fészkel és rendszeren a fa dereka táján levő villás ágak közé rakják fészkeiket. A kisebb faj és a hajás kócsag a körülményekhez képest suhákban (alacsony, huzamosabb ideig vízben állás folytán kigyökerezedett fűzek) is fészkel. Fészkeiket gyakran kézzel is elérhetni a földről, oly alacsonyan állnak.

A nagy faj fészke igen ritkán áll alant, de a fahegyéhez se közel, hanem mindig a fa dereka táján, még akkor is, ha a fészkes fa szinte meg van rakva gémfészkekkel.

Valahány gémtelepét csak megvizsgáltam, a hol több gémfaj tanyázott együtt, a nagyobb és kisebb faj kócsagok fészkeit a fészkesfákon mindig a szürke gémfészkek alatt találtam. A hajás kócsagfészkek külön fákon (alacsony suhás fűzek) voltak, egyenmagasságban a bakesókéval (valamivel alacsonyabban a kis kócsagok fészkeinél) és minden fán csak egy fészkek állt.

Érdekes figyelemmel kísérik a nagyobb és kisebb kócsag fészkek-építési tevékenységét, melyben sokkal nagyobb szorgalmat fejtenek ki és jobb izlést tanúsítanak, mint más gémek.

A mint költőhelyeikre visszatérnek, azonnal mindenik utána lát régi fészket fölkeresni; ekkor kezdetét veszi a kitatarozás munkája: a tojó-ágy vékony galyakkal való kibélelése és az elhasznált piszkos anyag kihányása a fészkeből.

Ha régi fészkeket más elfoglalta, azonnal új fészkek építéséhez fognak; úgy szintén a fiatalok is, igyekeztvén mindig a legjobb és legalkalmasabb fészkehelyet kikeresni. Mikor aztán a nagy zajjal, küzdelemmel, háborúsággal járó elhelyezkedésnek vége van, s a párok nagy-

része illő fészkelő helyhez jutott, azonnal vége szakad a csetepatéknak, párbajoknak. Innenül is, onnanul is lan-kadatlan buzgalommal szedik, hordják össze a száraz galyakat és az összegyűjtött anyagot nagy figyelemmel dolgozzák föl, a fészket alkotó galyakat összefonva akként, hogy az erősebbek alól jőjjenek; a bélelményt képező finomabb galyak közé néha gyökszalakat is vegyítve. Ha a fészkek készen van, birtoklás jeléül a him kócsag rája ül, míg a nőstény annak párkányán őrt áll és csőr-csapásokkal a tulajdonjog tisztelére tanítja a betolakodni akaró társakat, vagy esetleg fészkeanyagot orozni akarókat. Egyébiránt a kócsagok fészkeket őrizetlen ritkán hagyják, ha tojásaik vannak épen nem, és csak is ha fiaik szárnyra kelnek, lesznek hűtlenekké családi tüzhelyökhöz. Mig az öregek egyike zsákmány után jár, addig a másik örökdió otthon fiainál. Általában fiaikat rendkívül szeretik, gondozzák és védelmezik a kisebb ellenség ellen, ember közeledtével azonban sietve elhagyják a fészket, s nem egyhamar térnek oda vissza, legfeljebb távolból keringnek felette.

A hajás kócsag kevesebb gonddal építi fészket, de bel-sejét jobban kipárnázza s e célra nem csak finom galyakat, hanem harasztot, rostot és száraz kákaleveleket és egyéb vízi-növényrészeket is igénybe vesz; mindamellett fészke lazán van összeállítva s alulról nézve, az eget mindig keresztül látni rajta.

Tojásaik számát illetőleg, a nagyobb faj kócsag legkevesebbet tojik: hármát, legfeljebb négyet; míg a másik kettőnek rendszerint 4—5 tojása van.

Mindhárom fajnak halvány vagy világos zöld, rendes tojás alakú tojása van finom héjjal.

A kikelt fiókákat mindhárom faj gonddal neveli, s nagyon őrzi, hogy a fészkeből ki ne bukjanak, mert a kis kócsagok nagyon szeretnek mászkálni, meg a fészkek párkányán üldögelni és csak is enni és aludni térnek a fészkekbe vissza.

Ha megerősödtek a kicsikék, az öregek szárnyalási gyakorlatban részeltetik őket, s társaságukban kirándulásokat tesznek egyik mocsárról a másikra. Rendes viszonyok között ez már június végével történik.

Végül megemlítem, hogy a kócsagok a szerelem korszakában erős, — sőt véres párbajokat vívnak egymással választottjukért, melyek nem ritkán az egyik fél halálával végződnek.

Legvégül még néhány szót a kócsagvadászatról.

Mióta a sólymászati divatját multa, azóta kócsagra nem igen vadászik senki rendszeresen, csak mellékesen ejtetik el egy két puskacsó elé tévedő darab. Hajdanában azonban a divatos sportok közé tartozott a kócsagozás és leginkább sólyommal vadászták e pompás tollu madarakat.

Jelenleg a Duna és Tisza mellékén, hol még mindig elég szép számmal fordul elő a kócsagnak birt három faja: leginkább lesből lövetnek. Ugyanis tavasszal járásukat megjegyvezik s huzásuk közben lesből ejtik el őket.

Azonban, a ki biztos sikerre akar számítani, az a fészkelő-telepen keresse fel a kócsagokat úgy június közepe táján és álljon lesbe a füzes szélébe.

A behúzó kócsagok közül, mindig a legpiszkosabbaknak látszókra kell löni, mert ezek vének s csakis ezeknek van «kócsag»-jok; a ragyogó fehér színűek többnyire fiatalok s nincs tolluk.

Az, hogy a kócsag maga is becsesnek érzi selymes tollait s ha egészen halottá nem lövetik, visszahajtván nyakát, csőrével szerte szaggatja, tépi, tördeli fénylő tollait; nem egyéb abszurd mesénél. 1874 óta, mióta t. i. a Tisza mellett lakom s tanulmányozom nádas mo-

csárainak madárfaunáját, — meglehetősen szamu kócsagot lőttem, de soha nem láttam, hogy a sebzett kócsag ösztördelte volna tollait; hanem azt igen, hogy a szárnyaltak néha futással igyekeztek menekülni.

Vadászati hírek.

Rudolf trónörökös ritkán hagy elmúlni egy napot anélkül, hogy ne vadászszék. Igy jan. 12-én kevéssel esti 8 óra után egy vadászegény kíséretében Mannswörthbe ment sasvadászatra. A hideg szeles idő s a mindegyre sűrűbbé váló havazás daczára a trónörökös éjjel utáni két óráig tartotta ki a szabad ég alatt s csak 3 órára tért vissza a Burgba. Rövid pár órai pihenés után ismét talpon volt s másnap 10 óra tájban Abensperg Traun gróf fővadászmester kíséretében már vidravadászatra indult ugyancsak Mannswörthbe, honnan esti 6 órakor tért vissza. Eredménye egyik kirándulásnak sem volt, sőt a trónörökös még fegyverét sem sütötte ki.

Gróf Zay Albert zay-ugróczy tilosaiban 1883-ik évben 1 db medve, 2 db hiúz, 1 db vadmacska, 1 db borz, 31 db vaddisznó, 60 drb róka, 53 db őzbak, 16 db däm vad és 572 darab különféle kisebb vadat löttek.

Hajtó és körvadászatok, 763 nyulat löttek egy nap gróf Eszterházy Antal cseklési birtokán. A körvadászatra számosan jelentek meg Pozsonyból, Galantháról, Vajkáról és Szempeztől. A vadászatot Lutter Nándor fővadász rendezte háromszáz hajtóval. **200 db nyulat** ejtett el egy 20 tagból álló vadásztársaság f. hó 5. és 6-án Györgyén ifj. Györgyei Illés ur birtokán **95 nyul** és egy fáczánkakas volt az eredménye a Szegedy György ur acsádi birtokán a napokban rendezett hajtóvadászatnak. Részt vettek benne: gr. Zichy Herman, Reiszig Ede alispán, Inkey László, dr. Kronecker József, Szegedy Béla, Bezerédj Dénes, Guary Kálmán és Miklós. **Zalamegyei vadászatok.** A *pallini* uradalomhoz tartozó morgáni erdőben karácson táján tartott hajtóvadászaton 23 nyul és egy róka lövetett. Magyar-Szerdahelyen 3 őz; Boeskan 1 őz; magában a pallini erdőben 25 nyul, 1 róka; Kámáncson 3 róka. Pálffy Elek bérletén a kürtösi erdőben tartott vadászaton 3 őz esett; Gyurgyáncon 15 nyul, 1 róka; Szabó Imrénél Pusztakovezen 26 nyul és 1 róka. A h.-sz.-miklósi uradalomban 26 nyul lövetett. **100 db őzbakot** löttek Gr. Széchenyi Imre és Dénes somogy-megyei birtokain a f. vadász idény alatt. **Carstanjen** lovag daslói és Csepregi (Somogy m.) körvadászatain, melyek jan. 5. és 6. napján tartattak 123 db nyulat löttek. **A nagy-kátai** vadásztársaság f. hó 5-én tartott első körvadászatán 84 db nyulat löttek.

Vaddisznó-vadászat. A szatmári vadász-társulat mult hó 30. és 31-dik napján a Szatmár város tulajdonát képező s a társulat által eddig is bérelt Saár-erdő területén vadászatot rendezett, a melyen Szentpály Jenő vadász-társulati elnök meghívása folytán résztvettek: Ugocsamegyéből Ujhelyi Antal, Becsky Emil, dr. Lator Géza, dr. Liptay Béla és Halassy Ferencz; Szatmárról a nevezett elnökön kívül Horváth Gusztáv, Szerdahelyi László, Somlay Kálmán, Ráthonyi Béla, Tolnay Béla, Pallagi György, Borsi István, Nagy Lajos, Makra Albert stb. A vadászat eredménye: 6 darab vaddisznó, a tapasztalt jó rendezés mellett, Ujhelyi Antal páratlan s egyenesen vaddisznó-vadászatra tanított kopó-falkájának köszönhető. Megemlítést érdemel a kopófalka által megállított és Nagy Lajos által majdnem áthatolhatatlan sűrűben két lövéssel leterített szép példány és a Becsky Emil által 120 lépésnyiról ügyes lövéssel elejtett 2 drb vaddisznó. (Vadász Lap.)

Andrássy Manó gróf betléri uradalmában mult hét közepén vaddisznókra vadászott egy főurakból álló társaság. A vadászatban részt vettek: Odescalhy Géza herceg, Nádasdy Ferencz, Althan Róbert, Andrássy Tivadar, Andrássy Géza grófok. A vadászat eredménye 10 vaddisznó volt.

Vegyes sporthirek.

A «magyar lovar-egylet» azi dén 11 versenynapot fog Budapesten rendezni, a melyekre 90,000 frtra rugó díjtételeket iratki. (A bécsi jockey-clubb 20 versenynapot tervez 200,000 frtnyi díjakkal.) Az egyesületnek jan. 9-én tartott évi közgyűlésén konstatáltatott, hogy a bevételek 141,088 frtra, a kiadások 122,982 frtra rugnak; a «Kincsem» sorsjáték maga 42—45,000 frtot jövedelmezett. A tiszta jövedelemből 30,000 frtot az új lóversenytér építésére felvett kölcsön törlesztésére fordítottak; 10,000 frank évenként az 1886-ban először kitűzendő «nemzeti és hazafi-díj»-ra (kanczadíj) fog adatni. E versenyen futhat minden kontinentális 3 éves kancza, a francia lovak kizárásával. Távolság 2000 méter. Teher 56 kilo. Tét 200 frt, bánat 50 frt, kisbánat a versenyév május 1-ig jelentve

20 frt. A második a tétösszezből 1000 frtig kap, a harmadik mindenekelőtt tételét menti. A közgyűlés után választmányi ülés volt, a melyben a verseny-igazgatóság választatott meg három évre. Megválasztattak: Batthyány Elemér gróf, Fesztetics Tasziló gróf, Hunyadi Imre gróf, Sztáray János gróf és Uechtritz Zsiga báró. A közösen ítélő döntő bíróság tagjai a következők lettek: Károlyi Gyula gróf, Eszterházy Móríc gróf, Majthényi Izidor gróf, Ambrózy Lajos báró, Nádasdy Ferencz gróf, Zichy Béla gróf, rendes tagok: Szapáry Iván gróf, Orczy Elek báró és Blaskovics Miklós póttagok. Ugyancsak ezen a jan. 9-iki választmányi ülésen intézték el a versenyszabályokban tervezett változtatások utolsó pontját is. E változtatásokban legérdekesebb a *versenylovagvási engedélyekről* (jockey-licences) szóló pont és a jockeyknek a versenyfogadásoktól való eltiltása. A bécsi jockey-clubb korábban azt a függelékkel toldotta az erről szóló ponthoz, hogy az illető ló tulajdonosának közvetítése mellett a jockey mégis tehet fogadást, most azonban a magyar lovaregylet kezdeményezésére e függelék eltörlésébe beleegyezett.

A döntő bírósági választásokra vonatkozólag az ausztriai jockey-club elnöksége értesítette a «Magyar Lovaregylet» elnökét, hogy miután a közös döntőbíróságba a tagok mindkét részről megválasztattak: azon volna a sor, hogy az összes tagok egy elnököt és egy elnökhelyettest válaszanak maguk közül, — mi végből az «Ausztriai Jockey-Club» elnöksége, abban a reményben, hogy a tárgy sürgősségénél fogva a «Magyar Lovaregylet» elnöke helyeselni fogja ez eljárást: szavazati lapokat küldött szét mind a két rész tagjaihoz. E lapok visszaérkezésük után bizottsági kézbeadatnak, s a választottak nevei közzé fognak tétetni. A «Magyar Lovaregylet» elnöksége helyesléssel vette ez intézkedést tudomásul.

A nizzai nagy versenyek megkezdődtek. Az első versenyben, a prix du conseil municipalért 7 ló futott; Eglise, a melyre 40-et tettek 1 ellen, lóhosszal győzött; utána következtek «Courtisane» és «Rinaldo». A grand prix de Monacoért 12 ló versenyzett; a második kerülőnél Saint Quen vezetett, míg «Halmi» kitört; «Indiamann» lett a győztes és tulajdonosa 1000 frankot adott a nizzai szegények javára. A prix du conseil généralt «Rival» nyerte el.

A croydoni legutóbbi versenyeken a Great Metropolitan Steeple-chase-ben csak hárman indultak, holott e helyen nagyon gyakran tizenkilenc ló is futott már; ez a körülmény bizonyítéka annak, hogy még Angliában is érzik a jó steeplechase-lovak hiányát.

A kishéri ménésben 1867-ben tenyésztett Cadet (ap. Buccaneer, a Dahlia, Orlandotól) a Franciaországban 1883-ban győztes lett apalovak sorában a harmadik helyet foglalja el 122,400 frankkal. Cadetet Hohenlohe-Oehringen herceg vette meg 1873-ban, kinek ménésében egynéhány évig megmaradt, míg az angol Cobham ménés tulajdonába nem ment át. Onnan a Buccaneer-ivadék Franciaországba vándorolt.

Rövid sporthirek. Az osztrák jockey club pénteken, e hó 26-án tartja rendes évi közgyűlését. Brüsszelben az 1886-iki Derbyre m. év decz. 31-én 15 aláírással zárták le a nevezéseket. Az angol sportsmenek kiállítása márczius 6-án nyílik meg a londoni «Agricultur Hall» helyiségeiben. Az eb-kiállítás a napokban nyílt meg a londoni kristály palotában. Nyolczszáz kiállító mintegy 1600 ebet állított ki, melyek közt 183 Fox-Terriers, 171 juhász kutya, 110 bernáthegyi, 99 borzeb, továbbá 136 setter, 76 pointer, 78 spaniel volt. A kiállításon Németország, Franciaország, Belgium és Amerika is képviselve vannak. Amerikában az Egyes.-Államokban az elmúlt év versenyein 1250 ló, összesen 1,075,685 dollárnyi díjakat nyert. A legtöbb díjat egy nő, Miss Woodford lovai nyerték, összesen 48,685 dollárt. A bécsi «Reiter-Clubnak» mult kedden tartott évi közgyűlésén az a kérdés került szóba, hogy a club soproni tavaszi versenyét két napossá tegyék-e, vagy működésük súlypontját a pozsonyi gyepre helyezték-e át? A választmány a közgyűlésre bizta az elhatározást, a közgyűlés azonban az ügyet visszaküldte azzal az utasítással, hogy a választm. tegyen indítványt. A végleges határozatot aztán majd a februárban tartandó gyűlésen fogják meghozni. Eb-kiállítás Budapesten. Az 1885. évi budapesti országos kiállítás alkalmára eb-kiállítás is tervezetik; e tervet elvben az orsz. kiállítási bizottság el is fogadta s szervezésére egy albizottságot nevezett ki, melynek elnökéül Horváth János altábornagy, tagjaiul pedig Keleti Károly, Bárczy István és Hamvay Zoltán urak kértettek fel. Kerékpár. John S. Prince, az ismert kerékpártató a napokban Hoskin és Daffe urakkal arra fogadott, hogy 14 mértföldet hamarabb megtesz kerékpáron, mint ők lóháton. Fogadását azonban elvesztette, mert egy másodpercczel később érkezett célhoz, mint két versenytársa, kik felváltva ülték ugyanazt a lovat s az utat 1:03:41 alatt tették meg.

A monacoi nemzetközi galamblovések a folyó január hó 16-án kezdődtek a «Grand Poule d'Essai»-vel. Díja 2000 frank értékű

műtárgy; 18-án a «Megnyitási díj» ugyanily értékű műtárgy; 21. és 22-én pedig a «Grand Prix du Casino, mely 5000 frank értékű műtárggyal, s 20,000 frank készpénzzel dotáltatik; január 24-én a «Prix de Monte-Carlo» 3000 frank értékű műtárggyal; 26-án «Prix de Consolation» 1000 frank értékű műtárggyal. — A «Grand d'Essai»-t Trauttmansdorf Ferdinánd gróf nyerte meg e hó 4-én d'Agimont és Heygate urak ellenében.

A jég sport fekete lapjáról. A városligeti jégpályán két sérülés történt az utóbbi napokban. Ifju gróf Eszterházy Mihály és Krausz-Wahrmann René asszony oly szerencsétlenül estek el, hogy a gróf a jobb lábát véresre zúzta, Wahrmann René asszony pedig lábszárcsont-törést szenvedett.

Halászat. A Balaton mióta be van fagyva, halászok sokaságától nyüzsög, a kik most meg akarják szedni hálóikat, a melyeken eddig nem volt sok szerencse. Mint Siófokról írják, január 17-én is egész raj halász indult a csillogó jégtükörré, hogy megmerítsék a lékekben hálójukat; de egyszerre nagy szél támadt és hasogatni kezdte a jeget. A rianás ágyulövészerű robajjal repesztette a jégpánczért, mely mindjobban forgácsolódott és sülyedezni kezdett a halászok alatt. A szegény emberek halálos félelemmel menekedtek a vész elől, ott hagyva hálóikat, szerszámjaikat — egész vagyoniukat! A legnagyobb rész szerencsésen ért partot, számosat azonban a Sió torkolatánál csónakokon mentettek meg. Emberélet nem esett áldozatul, de a szegény halászok minden jószágukat odavesztették. A drága, fáradsággal kötött hálókat elnyelte a «rianás». — *A mesterséges haltenyésztés* Elzász-Lotharingiában nagy elterjedést vett. Az elmúlt évben 12,000 termékenyített tavi pisztráng-ikrát, 82,000 közönséges pisztrángét, 25,000 saiblingét, 43,000 korcsikrát és 6800 lazaczikrát tettek vízbe — *A heringek táplálkozási viszonyai* tudományos kutatások tárgyát képezték az utóbbi időben. Konstatáltatott, hogy táplálékukat legnagyobb részben a crustaceák mikroszkopikus tojásai képezik; egyetlen-egy heringben 60,000 ilyen tojást találtak.

Vaddisznófogás.

— Képünkhöz. —

A vaddisznó fogásnak két módja van. Néhol vermet ásnak nekik, legalább két méternyi mélységre, másutt, különösen az olyan vidékeken, hol falkában járnak, csapdát készítenek számukra, s ennek az az előnye van, hogy néha egész csapat vaddisznót el lehet vele fogni. Ember nem járta sűrűségben, hol a vaddisznó leginkább szeret tartózkodni, mintegy 20 négyszögmeternyi területet erős kerítéssel vesznek körül, melynek csak egy bejárója van. E bejáró két kapufélfa közé esik, melyek mindenike 30 centimeter vastag s 5 meter hosszú, a földből azonban csak 4 meternyre állanak ki. Fent a két oszlopot vastag keresztfák tartják össze. A csapóajtó ezek közt kötelen jár föl s alá a kötél csigán csúszik, a csiga pedig a legfelső keresztkötésre van erősítve. A csapóajtót rendszeren 2 meter magasra huzzák fel, hogy a vaddisznók minden fennakadás nélkül bemehessenek alatta. Tanácsos ezt az ajtót keresztfákkal jól megerősíteni, mert sokszor megtörténik, hogy a benn rekedt vadak egész ostromot intéznek ellene. A kötél vége a peczekig ér, s vigyázni kell rá, hogy könnyen csúszós legyen, semmiben meg ne akadjon. A csapóajtó továbbá csakis akkor felelhet meg rendeltetésének, ha eresztékben mozog, mert különben a dühöngő vadak könnyen eltávolítják az utjokból. Peczekül öt centimeternyi vastag hámozott kemény fából készített kereszt szolgál, melynek csomópontjára a kötelelet erősítik. A kereszt két átellenes végét kissé laposra hegyezik s két földbevert s csak kevéssé kiálló csövek rovátkájába dugják. E szerkezetet belül az ajtólól mintegy 10 meternyi távolságban helyezik el. A csapóajtó felhúzatván, a keresztet bedugják az említett rovátkába, s ez által az ajtó függő helyzetben marad.

Mindezekkel azonban már júliusban el kell készülni, hogy az egész csapda megavuljon. Augusztus vége felé aztán a csapóajtótól mintegy 40 lépésnyi távolságban 1—2 lódögöt tesznek a földre s bekenik hering-sólével, a minek a szaga a vaddisznókra ingerlő hatással van. A

karamba vezető utat is befecskendik e folyadékkal, s a dög hus mellé néhány burgonyát tesznek, valamint az utra is egész e csapóajtóig. A szagra odacsalt vaddisznók a dögöt s a burgonyát csakhamar föleszik, s odább állanak. Másnap meg kell ujitani a csalétket, s később is, mindaddig, míg a vaddisznó falka hozzászokik egész gyantlanul falatozni a csapda belsejében. Ekkor érkezik el csak az ideje a csapóajtó fölpeczkelésének, a mikor is az eredmény semmi esetre sem fog elmaradni, mert a vadak a heringlével erősen bekent peczek környékét össze-vissza turkálják s a keresztfát a czölöp rovátkájából okvetlenül kipiszkálják. Arra azután a csapóajtó lezuhan. Hogy minél több vaddisznó essék foglyul, ilyenkor a csapdán kívül nagyon kevés csaléteknek szabad lenni, bent pedig a peczek körül félkörben kell azt elszórni, nehogy az előresiető egy két vad hamarabb felpattantsa, semmint az egész falka belülkerült.

A vaddisznófogásnak ez a neme azonban mindig a véletlentől fogg függni. Ha biztosra akarunk menni, a kötél végét egy a közelben biztos helyen lesben álló vadásznak kell a kezében tartania, a ki aztán a kellő pillanatban leeresztheti a csapóajtót. Az emelvényeken elrejtőzött vadászok aztán kényük kedvük szerint lelövöldözhetik az egész falkát, mely rendszeren vad futásnak iramodva keresi a szabadulást, de mindhiába.

KÖZGAZDASÁG.

Az agrár mozgalom.

Mikor három év előtt a Gazdakör megalakult, sokan nagyot néztek s némi meglepetéssel kérdezték: Hát ez mire való? Mikor ott van az Országos Gazdasági Egyesület — nem elég alkalmat nyújt az fölolvadások tartására, ankettezésre, eszmecserék és mozgalmak megindítására? Egyéb haszna ugy sincsen, mert a mit ott beszélnek és olvasnak, az nagyobbára kegyes óhajítás marad.

Mi szükség van hát egy másik fölolvadás, eszmecserélő és albizottságokat kiküldő egyesületre? Hogy még több kegyes óhajítás rezegtesse meg a gazdaközönség szívét-lelkét, s aztán maradjon minden továbbra is ugy a hogy van?

Igy beszéltek a gazdakörrel alakulása napjaiban, 1881. január 21-ike után, mikor az országos gazdasági egyesület ismeretes felhívását kibocsátotta. S e hang csak akkor változott némileg, midőn a föl hívásra rövid idő mulva 600 aláíró jelentkezett, közöttük természetesen a felhívást kibocsátó illusztris férfiak is, mint Korizmics László, Somssich Pál, Dezsewffy Aurel gróf, Károlyi Sándor gróf, stb. Később azonban, mintegy az első meglepetés hatásának eloszlása után, bizonyos oldalról, ugy magán körökben, mint a sajtóban ismét emelkedtek hangok, melyek a gazdakör, vagy hivatalos nevén, a Magyar Gazdak Társaskörének létjogosultságát hasznos, voltát erős vitatás tárgyává tevék. Felhozták ellene, hogy semmiképen sem felelt meg sokat ígérő programjának, mert egyedül elméleti téren ért el eredményeket s ez édes-kevés, mert a magyar gazdaközönségnek nem theoretikus szakférfiak bölcselkedésére, hanem tettekre van szüksége, hogy elvégre megszabaduljon ama nyomasztó helyzet ezen bajától, mely már-már elsülyedéssel, végleges tönkremenetellel fenyegeti. S a tettek mezején mit látunk? kérdezték innen is, onnan is. Megvalósították azt a nagy fontosságú cél, hogy a gazdaközönség a körben feltétlenül megbízható és ügyes közvetítésre találjon, a mely érdekei képvi-

seletében, úgy terményeinek elárusításában, mint gazdasági szükségleteinek fedezésére megindítandó bevásárlásában támogassa és számára a legkedvezőbb előnyöket kieszközölje? Hivatkoztak aztán arra a körülményre, hogy kereskedői körökben semmit sem tudnak arról, hogy a gazdakör a tagjai részére eladást vagy bevásárlást tett volna, s hozzá tették: nagyon természetesen, a gazdakörnek bizonyos arisztokratikus színezete van, abban főurak játszik a főszerepet, azok állanak az élén, főurak pedig csak nem mennek a gabona-csarnokba a vidéki kis birtokos számára börzei árfolyam mellett kötetéseket csinálni!

Hogy mennyi igaz ezekből a vádakkól? azt fölösleges volna kutatni. Fölösleges pedig azért, mert a kitűzött cél elérése a legszebb bizonyítéka ugyan valamely egyesület életrevalóságának és hasznos voltának, de a jónál, mindig többet ér a jobb, s ha a gazdakör egyben-másban talán nem valósította is meg a mit ígért, más téren oly nagyszerű eredményt mutathat fel, mely értékére nézve messze túlhaladja magát a kezdetben kitűzött célok egész összeségét.

És ez az eredmény: az agrár-mozgalom megindítása.

Természetesen, ennek is sok ellensége van, s nem hiányzanak a kárhóztató hangok, új válság csiréit fedezvén fel benne, melynek veszélyeitől, a mint mondják, nagyon szeretnék megmentve tudni az országot. A magyar gazdaközönségnek azonban legkevesebb oka sincs e válságtól tartani, mert ha az esetleg az általános hitelviszonyok bizonyos mérvű megromlásában állana is, a mezőgazdasági külön hitel szabályozása vagy jobban mondva, észszerű alapon való megteremtése okvetlenül meghozná a maga konszolidáló eredményeit, s ez a cél bizonyára megérdemel némi áldozatot. Mert a földbirtok nem maradhat továbbra is az uzsora-tőke körmei között, a melynek eddigelé föltétlenül kiszolgáltatta volt.

A gazdaköré az érdem, azé az egyesületé, melyben a vezérszerepet nagybirtokos főuraink viszik, hogy a kisbirtok rohamos mérvben való eladósodására s az ebből származó roppant kalamitásokra nemesak felhívta az ország figyelmét, hanem a kisegítő módozatok megállapításával is foglalkozik. Foglalkozik pedig úgy, hogy működése elé a legszebb reményekkel tekinthetünk, sőt azt is kilátásba helyezhetjük, hogy a megindított agitáció következtében nemsokára megalakul a magyar agrár-párt, mely a földbirtok érdekeinek törvényhozási uton való biztosítását fogja kivívni.

A gazdakör legujabban a kisbirtok hitelviszonyainak rendezésével foglalkozik. Erre a hitelszövetkezeteknek terjesztése mutatkozik egyelőre a legalkalmasabb eszköznek s e tárgyban legutóbb gróf Desseffy Aurel tartott felolvasást, melynek lényege az volt, hogy a cél elérésére minden ügybarátnak, tehát a nagy s középbirtokosnak is tényleg tettekkel kell előállania, vagyis a hitelszövetkezetek életbeléptetése érdekében némi áldozatokat kell hozniok azoknak, a kik tehetik. Mi legalább így értelmezzük a nemes gróf szavait, s épen ezért annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy ez az új mozgalom rövid idő alatt korszakalkotói jelleget ölt magára.

Gazdasági közlemények.

Válság a gabnakereskedelemben. A budapesti gabnatőzsdén részben a végletekig vitt üzérkedés, részben az amerikai gabnaárak rohamos hanyatlása következtében egész válság tört ki. Tavasz buza legmagasabb árállásához képest métermázsánként csaknem 2 frtot veszített, tehát kötésenként 2000 frtot. Az üzérkedés még további árcsökkenésre számít. A tavasz határidőüzlet ily roha-

mos árcsökkenéseknél alig fog a határidő lejártá alkalmával simán lefolyni és előreláthatólag úgy itt, mint külföldön is nagyobb czégek bukása várható.

Magyar Nemzetgazda. E czim alatt Mende Bódog, volt orsz. képviselő közgazdasági és pénzügyi hetilapot indított, melynek első számai gazdag és változatos tartalommal jelentek meg. Magvas cikkeket hoznak a mezőgazdaság, az iparpolitika, a vasutak, a pénz- és értékpiaç, az életbiztosítás stb. köréből első rendű írók, minők Halász Imre, Beksics Gusztáv, Heltai Ferencz stb. tollából sok érdekes hírrel vegyesen, úgy hogy a külföldi hason irányú vállalatokkal bátran versenyezhet. A lap diszes kiállításáról a Franklin-társulat nyomdája gondoskodik. Előfizetési ára egy évre 10, félévre 5 frt.

Ausztriában agrár klub van alakulóban. A mozgalomnak reichsrathi képviselők állanak élén; a fölhívást Lienbacher és Fuchs bocsátották közre. A klub egyelőre csak a mezőgazdasági érdekek erélyes megvédését tűzte célul maga elé.

A lovak patáinak szétrepedése ellen. A lovak patáinak szétrepedése oly baj, mely az állatokat hasznavehetetlenné teszi és melynek megakadályozására már többféle szert ajánlottak. Ilyen szer a Defay-féle massa is, mely főkép guttaperchából áll s melylyel a repedéseket be kell tölteni. Ennél sokkal jobb szer az, mely mézből és viaszból úgy készül, hogy e két alkatrészt egyenlő mennyiségben gyöngé tüzön addig melegítjük, míg annyira felolvad, hogy összekeverhetjük s egy ecsettel a patára felkenhetjük, a repedéseket pedig kitölthetjük. Természetes, hogy a patát előbb jól meg kell mosni. E szernek ismételt használása mellett a repedések eltűnnek, a pata felfrissül és patkolásnál igen hajlékonynak mutatkozik.

A cserebogár álczáinak (pajorjainak) kiirtására Berry Ernő francia erdőmester azt ajánlja, hogy a kert több pontján 30 cm. mélységű és átmérőjű gödrök ásassanak és azok erjedésben levő trágyával töltsenek meg, melyre ismét rá takarlatik a gödör földje. Ezen gödröket meg kell karókkal jelezni és júniusban meleg napon a gödrök felnyitattak, a trágya kiemeltetik, mely tömve lesz a környékről oda gyűlt pajorokkal. A pajorok az erős napfénynek kitéve, pár óra alatt elpusztulnak.

Kitörölhetetlen ténta, jelfák számára akkép készül, hogy veszünk 4 dkgramm apróra törölt sellakot, fél liter langyos vizet és 4 dkgramm boraxot. A sellakot lassan a vízbe tesszük és felforraljuk, a sellak után pedig a boraxot vegyítjük hozzá és mindaddig főzzük, illetőleg forraljuk, míg az egész fel nem olvadt, a midőn aztán egy vászonrongyon átszűrjük, hogy a fel nem olvadt részek vissza tartassanak. Az átszűrt vizet fűrészhöz hasonló, mely a tollon jól folyik. Ehhez vegyítünk porrá tört vasport s jól összekeverve az egészet egy üvegbe öntjük és használatig jól bedugaszolva tartjuk. Fürst szerint e ténta tökéletesen ellentáll az esőnek, hidegnek, melegnek. Olcsóságánál fogva mindenestre megérdemli, hogy vele kísérletet tegyünk.

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

A királyné egészségi állapotában egy idő óta némi rendellenesség mutatkozik, miért is orvosai tanácsára tavasszal Bäden fürdőbe megy.

Stefánia trónörökösné a múlt héten néhány jótékony intézetet s azok kórházait látogatta meg. Pár nappal a látogatás után bőrküütéseket kapott, melyekről konstatáltatott, hogy szelid természetű bárány himlő jelenségei. Valószínű, hogy valamely kórházban ragadt e betegség a trónörökösnére. Bárminemű enyhe lefolyást jósoltak is az orvosok, a kis Erzsébet főhercegnőt teljesen elkülönítették fenséges anyjától, mi talán több fájdalmat okozott, mint maga a betegség, mely jan. 17-én már véget ért, úgy, hogy a trónörökösné e napon fel is kelt.

Mária Valeria főhercegnőről a bécsi Deutsche Ztg. föntartással azt a hirt közli, hogy legközelebb el fogja őt jegyezni unokabátyja Este Ferencz Ferdinand főherceg, Károly Lajos főherceg legidősbő fia. A fiatal főherceg, ki főhadnagy a 32-ik ezredben, 1863. decz. 18-án született, tehát öt évvel idősebb Mária Valeria főhercegnőnél, ki 1868. ápril 22-én született Budán.

Frigyes főhg leányának keresztelője f. hó 17-én volt Pozsonyban a főhercegi palota fehér termében. A szertartást Heiler püspök végezte Richter katonai lelkész segédlete mellett. A keresztanyát, Mária Terézia főhercegnőt, Károly Lajos főherceg nejét Mária főhercegné Rainer főherceg neje képviselte. A keresztelésen jelen voltak: Bécsből Vilmos és Rainer főhercegek, Erzsébet

főhőgnő, Trautenberg grófnő, Taaffe grófné és Thun grófné udvarhölgyek, Piret lovassági tábornok, Schloisnigg altábornagy, Globing b. és Wucherer b. szolgálattelvő kamarások, továbbá Eszterházy István gr. főispán, Pozsony város polgármestere és kapitánya, valamint a tábornoki kar ama tagjai, kik szolgálatban nem voltak. Az újszülött főhercegnő a keresztségben Natália Mária Terézia nevet nyert.

Meran grófnő, János főherceg özvegye jan. hó 12-én ünnepelte 80-ik születésnapját. A főherceg századunk első évtizedében az udvarnál hosszú ideig kegyvesztett volt, de annál nagyobb népszerűségét jórészt házasságának köszönhetette. János főherceg nagy kedvelője volt a természetnek s egy kirándulása alkalmával Ausseeben ismerkedett meg az ottani postamester szép leányával, Plochel Annával. Nem gondolva az udvar neheztelésével, nőül vette az akkor huszonhárom éves leányt; maga a főherceg akkor negyvenöt éves volt. Az uralkodó később «Brandhoff bárónő», majd «Meran grófnő» czímet adott a főherceg nejének, ki az udvartól távol, leginkább Stájerországban lakik s nemes jótékony-sága által a nép osztatlan szeretetét nyerte meg. Egyetlen egy fia van, Ferencz merani gróf, ki az aranygyapjas rend vitéze, őrnagy a tiroli vadászcsoportban s családjával együtt anyja bérczes honában, a Grundl-tó közelében lakik.

Az udvari bált, melyet a trónörökösne betegsége miatt elhalasztottak, e hó 28-án tartják meg.

Az orosz udvar ismét Szent-Péterváron van és a téli palota termei megnyitják a hivatalos és udvarképes körök számára. Szudeikin ezredes meggyilkolása tehát nem gátolta a csári családot abban, hogy Szent-Pétervárra menjen. Az évadot Suvaloff Péter grófnak, a császári testőrség parancsnokának bálja nyitotta meg. Két bál lesz a téli palotában, hat az Anieskov-palotában, továbbá egy jelmezbál Vlamidir nagyhercegnél. Constantin nagyherceg házasságát a téli palotában fogják ünnepelni és azután a vőlegény atyjának márványpalotájában több mulatságot rendeznek.

Frigyes Károly porosz királyi herceg nejétől elvált. A hercegnő udvara már át is költözött Dessaubá.

Milena montenegrói fejedelemnő e hó 21-én Párisba utazik beteg leányának, Zorkának, Karagyorgyevics Péter herceg nejének látogatására. A nemrég felmerült hír, hogy Karagyorgyevics Péter és neje Temesvárra utaznak, alaptalan volt.

TÖRVÉNYHOZÁS.

A képviselőházban a költségvetési vita jan. 13-án vette kezdetét s az általános tárgyalás egész váratlanul még az nap befejeztetett. A részletes tárgyalás — habár az egyes miniszteriumok költségvetéseinek tárgyalása több időt vesz igénybe, mint a hogy várták — előreláthatólag mégis 8 vagy 10 ülés alatt, tehát legkésőbb január végeig befejeztetik, úgy, hogy alig fog a költségvetési vita megszakitásának szüksége beállni a végből, hogy a főrendiháznak a vegyes házasságról szóló törvényjavaslat iránti üzenete tárgyalás alá vétessék.

A horvát tartománygyűlésen ismétlődő botrányok egész kalamitássá nőttek ki magukat. Starcevicet ujjal kizárták 8 napra, a miből két újabb botrány keletkezett. Az egyik abból állott, hogy Loncsarits képviselőt, ki Starcevic kizárását indítványozta, az utczán inzultálták, a másikat maga Starcevic provokálta azzal, hogy a kizárás daczára be akart hatolni a gyűlésbe, félretaszírgált maga elől néhány szolgát és hivatalnokot, s csak akkor hátrált meg, mikor csendőrök szegezték neki a szuronyait. Most aztán a nemzeti párt elhatározta a házszabályok olyatén szigorítását, hogy az olyan képviselő, ki botrány okozása miatt nyolcz ülésre ki volt zárva, másodszeri esetben az egész ülészakra, harmadizben pedig a tartománygyűlés egész idejére kizárandó.

— Mint egy január 20-ikáról kelt zágrábi távirat jelenti, a szélsőségekre hajló elemek rakoncátlanokodásai utóvégre is szakításra vitték a dolgot. Az aznapi ülés javában folyt, midőn a bán belépett a terembe, s Hrvát alelnöknek lepecsételt iratot nyújtott át, mely felbontatván, kitűnt, hogy az királyi leirat, melyben ő fölsége a tartomány gyűlés üléseit további rendelkezésig (tehát bizonytalan időre) elhalasztja.

E G Y H Á Z.

XIII-ik Leo pápa, kinek egészségi állapota, mint Rómából jelentik, a legkitünőbb, az utóbbi napokban több kihallgatást adott. F. hó 15-én gróf Lefebre de Béhainet, a Vatikán melletti francia nagykövetet és nejét fogadta, magánkihallgatáson, utánok pedig Lacazet, a nagykövetség első titkárát és nejét. Január 16-án Silvera egykori spanyol külügyminisztert, James és Shiedl angol parlamenti katolikus képviselőket, továbbá Stillfrid bárót, a ki Ausztriában a katolikus pártban egykor kiváló helyet foglalt el. Azonkívül fogadta mons. Grimaldi Lajost és Marini Antalt, kik az «Eco del Pontificato» című lap előfizetőinek nevében szeretet ado-

mányt tettek le a pápai trón elé. Január 17-én Hatzfeld-Franken-berg herceg és hercegnő, továbbá Wrede herceg, Ausztria-Magyarország egykori athenei követe, 18-án Torlonia Sándor herceg fogadtatott. A herceg ez alkalommal köszönte meg azt a figyelmet, mit hosszas betegsége alatt iránta a pápa tanusított.

Simor János hercegprimást a keresztény-zsidó házasság viszsza-éltetése alkalmából ünnepélyes tüntetéssel fogadták Esztergomban jan. 14-én, midőn a fővárosból a főrendiházban történt szavazása után székhelyére hazacr. A fogadására megjelent néptömeg 4—5000 főnyi volt s a négyes fogatán bevonuló hercegprimást lelkesülten éljenezte.

Kinevezések. A pápa *Lollok József* esztergomi apátkanokot és a bécsi Pázmány intézet kormányzóját házi praelatusává nevezte ki. Lollok József az esztergomi főkáptalanban már a 4-ik pápai praelatus, a mely méltóságot az összes magyar káptalanok tagjai közt csak 11-en bírják. — A pápa mons. Claessens Ádám tranopolisi czimz. püspököt és bataviai apostoli vicariust, a hittérítés körül szerzett nagy érdemeinek elismerésül czimz. érsekké nevezte ki. Továbbá kinevezte mons. Van-Camelbeke Ferenczet a párisi hittérítői seminariumból hierocesareai czimz. püspökké és keleti Kokinkina apostoli vicariusává, és Pflummern bárót, a freiburgi egyházmegyében a katolikus ügyek egyik legbuzgóbb előmozdítóját, titkos kamarássá «di spada e cappa» nevezte ki.

Schusztér Konstantin kassai megyés püspök Eperjesen a német káplány állomását megszüntette és helyette magyar káplányságot rendszeresített. A városban ezentul nem lesz német híszónoklat.

Templomi botrány büntetése. Bécsben a mult hetekben néhány munkás, kiket a szociális tanok az állam és egyház oktalan ellenségeivé tettek, nagy botrányt csinált egy templomban. A törvényszék ezért a főtettest ötödfél évi, két czinkosát pedig negyedfél évi súlyos börtönre ítélte.

Az ausztriai piarista-rend újjászervezésén fáradozik az osztrák clerus. A piaristák ugyanis mint tanítórend, azelőtt több középiskolát tartottak fön, melyeket azonban államivá tettek és a szerzeteseket, mint államhivatalnokokat alkalmazták tanárokkul. Ez különösen azért történt, mert a szerzet egészen vagyontalan volt, s iskoláit nem tarthatá fön. A clerus most azon fáradozik, hogy a szerzet kapjon államsegélyt, mely megőrzi a szétkallódástól, s újjáalkothatja. Az új szerzet alapításáról elterjedt hírek tehát tisztán ezen törekvésekre vezethetők vissza.

A kultuszharcz Poroszországban csak nem akar véget érni. Erre mutat legalább a kormány magatartása. A képviselőház ugyanis jan. 18-án kezdte meg Reichensperger egyházpolitikai indítványának tárgyalását. Ez indítvány oda irányul, hogy a porosz alkotmánynak a kultuszharczban eltörölt három cikkelye visszaállíttassék. Az indítványt a ház elvetette ugyan, a centrum azonban az indítvány betérjesztése által elérte azt a taktikai czélt, melyet magának kitűzött, t. i. hogy a porosz kormány szint valljon. Ez meg is történt; Goszler kultuszminiszter kijelentette, hogy komoly politikai hiba lenne e cikkelyeket újból visszaszállítani. A limburgi püspöknek megkegyelmeztek, midőn bizonyos volt, hogy az új törvények alapján kéretni fog a dispensatió. A münsteri püspök már rég kegyelmet kapott volna, ha kért volna. A dolog még függőben van s szónok nem nyilatkozhatik róla. Melchers és Ledochovski el vannak ejtve, megkegyelmezésüket az állam-érdek tiltja. Olyan miniszter, kitől megkegyelmezésök jóváhagyását kérni valaki, inkább leköszönne. E beszéd azt a meggyőződést kelté, hogy a kultuszharcznak új periodusa fog kezdődni Poroszországban.

Dr. Radich Emiliának a karlóczai theologiai intézet rektorának Milán szerb király a tudomány terén szerzett kiváló érdemeiért a Szent-Száva rend csillagos tisztii keresztjét adományozta.

A dunamelléki ref. egyház püspökválasztásához. A kerületben 248 egyház van 249 szavazattal, a választáshoz szükséges általános többség 125. Eddig beadatott összesen 85 szavazat. Jelöltek Szász Károly, Filó és Baksay. Valószínű, hogy Baksaynak nem lesz több szavazata 35—40-nél, Szász Károlynak biztos többsége van a pesti, kecskeméti, solti és tolnai egyházmegyékben, Filó erősen áll a Vértesalján, Alsó-Baranyában és Bácsban. A lepecsételt szavazatok febr. 5-én fognak felbontatni; Szász Károly megválasztása valószínű.

Luther biblia-fordításának kijavításával foglalkozik a porosz ev. egyház főtanácsa. A véglegesnek szánt új szöveg megállapítására igen alapos intézkedéshez nyultak. A cansteini bibliai intézet elkészítette a próba-szöveget, ezt kinyomatták, e napokban közrebo-csátották és az egyház főtanácsa meleg felhívást adott ki a szakértőkhöz, hittudósokhoz, úgy mint nyelvészekhez, vizsgálják át a szöveget s megjegyzéseiket, módosításait küldjék be a szerkesztő bizottsághoz. A szerkesztő bizottság a jövő évben fogja az ekkép beérkező módosításokat, javításokat tárgyalni s esetleg ezek figyelembe vételével az új biblia-szöveget végleg megállapítani.

H A D S E R E G.

Honvédelmi miniszterre a «Debreczeni Ellenőr» budapesti levelezőjének értesülése szerint, Csáky Kálmán gr. honvéd-huszárezredes volna kiszemelve. A gróf 1836-ban született, a honvédség körében közkedveltségnek örvend s a mi a miniszterségre katonai képességei mellett kiválóan kvalifikálja az, hogy korábban részt vett a őrendház tárgyalásába.

Máriássy László altábornagy és kassai honvédkerületi parancsnok, továbbá Schemel tábornok, a budapesti hadosztályparancsnok titkos tanácsosi méltóságot nyertek.

Bátory Schultz Bódog 1848/9-iki honvédtábornok 80-ik születésnapját e hó 14-én megünnepelték az esztergomiak. Délután 3 órakor a városház termében szép közönség előtt megjelent Bátory honvédeknek kíséretében. Tábornoki diszruhát viselt, érdemjeleivel mellén s az emlékezetes fehér csuklyás, golyóktól átlukasztott rövid köpenyében. Előtte a város zászlóját vitték. Az ünnepelthez Rényi Rezső s Papp János polgármester beszédeket tartottak, utóbbi díszes feliratot is nyújtott át neki. Este 6 órakor bankett volt, melyen több mint 200 személy vett részt.

Báró Rechbach nyugalmazott ezredes jan. 15-én vett búcsút az Eszte ezredtől a budavári Feridnánd-kaszárnyában. Báró Rechbach még Radeczky alatt kezdte szolgálatát, s 32 év óta volt tiszt az Eszte ezredben.

A katonatisztek házassági kaucziója. A közös hadügyminiszterium elhatározta a katonatisztek házassági kaucziójának felemelését. A házasulandó katonatisztek életkora ezentul nem lesz határozó a kau cziomagasságára nézve, csakis a rang. Ezentul a terv szerint kauczióképen a hadnagytól 30,000 frtot főhadnagytól 24,000 frtot, századostól 15,000 frtot, őrnagytól és alezredestől 12,000 frtot követelnének; az ezre destől fölfelé minden kauczió nélkül megengedtetnék a katonatiszteknek a házasságkötés. Katonai intendánsok, orvosok és számvevők csak felét tartoznának fizetni amaz összegnek, melyet az ő rangjuknak megfelelő tisztektől követelnek. Egyebekben az eddigi rendelkezések maradnának érvényben. E szerint a házasok száma nem haladhatja meg az illető tisztakar létszámának egy harmadát; a kaucziót meghatározott értékpapirokban kell letenni, vagy ingatlanokra való betáblázással biztosítani.

A budapesti tiszt-kaszinó tudományos osztályában jan. 16-án este báró Bibra százados a 44-ik gyalogezredben, felette érdekes felolvasást tartott az 1882. évi egyiptomi lázadásról. A kérdést katonai szempontból tárgyalta. Sorra vette a küzdő felek hadmozdulatait, stratégiai és taktikai fölényüket vagy gyengeségüket. Behatóan foglalkozott az angol hajóraj felállításával és működésével Alexandria előtt és pontos térképet készített e hadállásról, a mint az angol hajók épen összelövik Alexandriát. A felolvasást végig hallgatták a főváros majdnem minden szolgálatban nem levő tisztjei. Ott voltak Schemmel és Stubenrauch közös hadsereghelyi altábornagyk, Ghiczy és Forinyák honvéd altábornagyk, Gelich Rikhárd honvéd tábornok, Szmekál alezredes és számos más törzstiszt.

EGYLETEK ÉS TÁRSULATOK.

Jókai Mór Kassán. A kassai társalgási egylet elhatározta, hogy a budapesti írók és művészek társasága által megindított mozgalomhoz hozzájárulva, nyilvános felolvasások tartása végett már e télen fog néhány országos nevű író meghívni. Elsőnek Jókai Mór választotta, s Jókai megígérte, hogy a meghívásnak engedni fog.

A természettudományi társulat jan. 16-án tartotta évi rendes közgyűlését. A titkári jelentés szerint a társulatnak 5733 tagja van. Tavaly kiadtak összesen 16 füzetet 158 iven. A vegyészeti és kohászati mű megírásával László Ede egyetemi tanársegédet bízták meg, dija ezer forint, a növénytan pályázat eredménytelen maradt, a magyar halászati könyvet Hermann Ottó írta. A társulat vagyona 59,892 frt, pénztári fölöslege 13,852 frt.

A Szent-István társulat jan. 17-én délelőtt gróf Cziráky János elnökle alatt választmányi ülést tartott, melyen Tárkányi Béla alelnök apátkanonok jelentést tett az általa kitűzött, a magyar kereszténység első korszakát tárgyaló 100 aranyos pályakérdésre beküldött pályázat eredményéről. Beérkezett 4 pályamű; bírálás végett Kazaly, Bitá és Kerékgyártó tagoknak adatott ki. A társulat bevétele a folyó 84-ik évre 85,485 frt 32 krral irányoztatott elő, kiadása 84,294 frttal. A múlt évi bevétel 90,341 frt 19 kr volt, a kiadás 80,155 frt 59 kr, a 10,185 frt 60 kr többlet a társulat tőkéhoz csatoltatott.

A hírlapírói egyesület igazgatóságának jan. 20-án tartott ülésén Neményi Ambrus titkár tett jelentést a Halmi árvák javára az egyesület által indított gyűjtés eredményéről. E szerint eddig 5415 frt 28 kr. gyűjt be e célra, mely összeg idáig a központi takarékpénztárban velt elhelyezve. Az igazgatóságnak ma hozott határozata alapján a pénzt a fővárosi árvaszék kezelésébe adták át.

NEMZETI KASZINÓ.

A nemzeti kaszinó évi közgyűlése jan. hó 28-án lesz. Ez alkalmából a kaszinó tagjai a következő körlevelet kaptak: A nemzeti kaszinó választmánya f. évre megejtendő választásának közeledése alkalmából gr. Károlyi Gyula elnökle alatt értekezlet tartatván, abban azon megállapodás jött létre, hogy a jelenlegi igazgatóság és választmány teljes épségben fentartatván, csakis két önkéntes kilépés és 4 elhalálozás folytán üresedésbe jött 6 helyre hozassanak a következő tagok javaslatba: az elhunyt gr. Festetich György helyére gr. Festetich Tasziló, a kilépő gr. Hunyady Imre helyére hg. Esterházy Pál, az elhunyt Mailáth György helyére Perczel Béla, az elhunyt gróf Szapáry Antal helyére gr. Esterházy Móricz, a kilépő gr. Wenckheim Rudolf helyére b. Wenckheim József, az elhunyt Zsivora György helyére Széll Kristóf. A javaslatba hozott tagok megválasztása céljából alulírottaknak jutott a megbízott megbízott megbízott felkérni, hogy az elnökség által hivatalból megküldendő szavazati ívet a fentjelzett javaslat értelmében betölteni és a házszabályok 13. §-ában megállapított eljárás pontos megtartása mellett, kettős boríték alatt, rendeltetési helyére mielőbb beküldeni sziveskedjék. Kelt Budapesten, 1884. évi jan. 6-án. Gr. Andrassy Gyula, gr. Batthiány Géza, Blaskovits Ernest, Blaskovits Miklós, gr. Bánfy György, gr. Csekonits Endre, ifj. gr. Esterházy Miklós, gróf Károlyi Tibor, gr. Károlyi Gyula, gr. Teleki Sámuel.

ORSZÁGOS KASZINÓ.

Az országos kaszinó f. hó 20-án tartotta közgyűlését a Hungaria vendéglő dísztermében. A 632 rendes tag közül megjelent mintegy 320, köztük sok vidéki is. A közgyűlésnek kiváló érdeket adott az a körülmény, hogy a 3 tagu igazgatóságba az egyik párt Reviczky Ambró törvényszéki bíró helyébe Péchy Tamás képviselőházi elnököt akarta megválasztani. Az igazgatóság másik két tagját Zichy Jenő grófot és dr. Wekerle Sándort úgy a Reviczky mint a Péchy párt kandidálta, ezek megválasztása tehát kétségtelen volt. Az ülést Zichy Jenő gr. nyitotta meg, azzal hogy az alapszabályok értelmében úgy a maga, mint igazgató társai és a választmányi tagok nevében lemondott. Ezután a tanácskozást Raisz Szilárd kir. ítélőtáblai tanácselnök vezette. Az évi jelentés felolvasottnak vétetett; kiemeljük belőle, hogy az 1883-ik évben 23,428 frt 49 kr. volt a bevétel, a kiadások pedig 21,864 frt 37 kr tettek. Az 1884-ik évre színház bérletre 3400 frt, lapokra 1000 frt van előirányozva. A választmánynak adott fölmentés után következtek a választások. Beadatott összesen 263 szavazó lap. Megválasztottak *igazgatóknak*: dr. Wekerle Sándor (202 szavazattal), Zichy Jenő gr. (180 szavazattal) és Péchy Tamás (149 szavazattal) Reviczky Ambró 135 szavazatot kapott s így ellenében Péchy 14 szóval győzött. A választmány tagjai a következők lettek: Andreánszky István báró, Ábrányi Kornél, Bedő Albert, Benitzky Lajos, Bernáth Elemér, Bernáth Géza, Bernolák Sándor, Bittó Kálmán, Bornemisza Ádám, Csernovics Diodor, Daniél Gábor, Dessewffy Aristid, Dessewffy Kálmán, dr. ifj. Dobóczy Ignác, Elek Gusztáv, Forinyák Gyula, Földvály Mihály, Grenzenstein Béla, Gömörj Oszkár, Henneberg Károly lovag, dr. Hódossy Imre, ifj. Jekelfalussy Lajos, ifj. Justh György, Kamermayer Károly, Kazy József, Komjáthy Béla, Liphay István, Miklós Ödön, Miklós Gyula, dr. Molnár Viktor, Pały Gyula, Reviczky Ambró, Rohonczy Géza, Széchenyi Béla gróf, dr. Takács Lajos, Tomka Jenkő, Teleki Géza gróf, Vajda Oltó, Vértesy Sándor, Wilczek Henrik gróf.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Magyarország statisztikája czimen nagy munka van készülöben, mely három kötetben 60 ivre fog terjedni. Láng Lajos, Keleti Károly és Jekelfalussy József szerkesztik. A népesedési statisztikát magában foglaló első kötet már sajtó alatt van. A második kötetben a gazdasági statisztika, a harmadikban kulturális és politikai statisztika lesz.

Magyarország postai, vasuti és gőzhajózási térképe jelent meg Posner Károly Lajos műintézetében. Részletes és nagy terjedelmű térkép, 1 : 800,000 arányban, 150 centiméter széles, 105 centiméter magas. Feltünteti az összes közlekedési utakat, még gyalogposta járatokat, valamint azokat a postautakat is, melyekben közlekedés csak bizonyos időkben történik. Külön jegy figyelmeztet a kincstári és nem kincstári postákra, az indóházak postahivatalára, oly vasuti állomásokra, melyekben postahivatal nincs.

A spiritistákról. Jankovich Gyula megrendelési íveket bocsátott ki ily munkára: «A spiritizmus eredete, történeti fejlődése és elterjedése», mely dr. Schneidernek az újabb babonahitről szóló munkája után készült, s megismertet az ó-kor babonás szokásaival, meséivel, a középkor babonáival, végre az újabb időkben a spiritizmus terjedését rajzolja, szól a leghíresebb spiritistákról s általában megismerteti e szektát, de nem lelkesít mellettök. Meg-

rendelhető 1 forint 40 krajczárjával szerzőnél magyar-utca 40-ik szám alatt.

Molière vigjátékaiból, melyeket a Kisfaludy-társaság fordít, a tizenkettedik kötet került ki a sajtó alól, az Athenaeum kiadásában Benne van: Pourceaudnac ur, énekes és tánczos vigjáték 3 felvonásban, fordította Szász Károly. A rászédett féltékeny és A repülő orvos, egy-egy felvonásos darabok, fordította dr. Toldy László. Végül pedig vegyes költemények, Győry Vilmos fordításában. A kötet ára 1 frt.

M Ű V É S Z E T.

A képzőművészeti társaság választmányának jan. 17-én Ipolyi Arnold püspök elnöklete alatt tartott ülésén Liphay Kornél igazgató lemondott, a választmány azonban maradásra kérte. Még nem bizonyos, hogy nem fog-e lemondásához ragaszkodni, mivel mind királyi táblai birónak igen sok dolga van. Az ülésen szóba jött a főváros képzőművészeti bizottságának az a terve is, hogy Budapest szebb pontjai olajban lefestessenek. A társaság pályázat kitűzését fogja ajánlani 500, 300 és 200 forintos díjakkal; megfontolásra fogják továbbá ajánlani, hogy nem volna-e czélszerűbb az ily képziklusra a vízfestészet. A Madarász-féle «Zrinyi és Frangepán» műlap metszésének befejezését Mihalik Lajos rézmet-szőre bízták.

Munkácsy Krisztus-képe Berlinben. A remekmű nemsokára a német birodalom császár városában is látható lesz. Mint nekünk onnan írják, a berlini művészek egyesülete megnyerte kiállítására s február elejétől kezdve állandóan ki lesz állítva Kommandanten-utcai kiállítási termében. A kép, mely esténként villamos fényvel lesz megvilágítva, e hó végén érkezik meg Angolországból, hol egy év óta hordozzák a nagyobb városokban.

S Z I N H Á Z.

A magyar királyi dalszínház a folyó évben tetjesen elkészül és őszkor az előadásokat meg lehet kezdeni, bárha a múlt évre előirányzott belső munkálatokkal és a színpad berendezésével nem lettek készen. A késedelemnek oka az volt, hogy a színpad berendezése ügyében hosszabb tárgyalások folytak az Asphaleia társasággal, másrészt a világítás kérdésének megoldása is elhúzódott, míg végre a villamvilágítás alkalmazását egyelőre elejtették.

Blaha Luiza asszony vasárnap, jan. 20-án ismét fellépett a népszínházban, mint a színlap jelenté: «hosszas betegség után.» Valójában a művésznőnek semminemű betegsége sem volt, hanem az új szerződés körül felmerült viszály tartotta őt vissza a színpadtól. E fellépése azonban nem azt jelenti, hogy az új szerződés létre jött volna, mert ezzel a művésznő még a régi szerint tartozott. Blaháné asszony a népszínházban való vasárnapi fellépése után Pécsre megy vendégszerepelni, a honnan csak a jövő héten tér vissza. A művésznő február 2-án Bécsben egy jótékonyezélu hangversenyen is közre fog működni.

Hegyí Aranka k. a. további három évre megkötötte a szerződést a népszínház igazgatóságával.

Nádayné a bécsi operaházban e hó 17-én Massé vig dalművében: a Jeanette menyegzőjében lépett föl s a közönséget egészen meghódította. Nyílt jelenetekben is kitapsolták, a mi Bécsben még ritkább dolog, mint nálunk. A hatás teljességére következtetni lehet abból is, hogy a kis operát hétfőn és szerdán vele ismét előadták. Szerződtetését befejezett ténynek mondják.

A kolozsvári nemzeti színházhoz első népszínműi énekesnőnek Rónaszékyné asszonyt szerződtették évi 3600 frttal, mihez két jutalomjáték tiszta jövedelme is járul.

Nikita montenegrói fejedelemről «Balkánczárnök» című háromfelvonásos drámát adtak elő folyó hó 15-én Csetinyében. A műkedvelőkből álló társaság játékát a fejedelem és neje egész családja s a diplomáciai kar tagjain kívül nagy számú közönség nézte. A színmű teljes sikert aratott.

Herodiást, a Massenet delművét Párisban az olasz opera társulat még e télen színre fogja hozni.

Lecocq új operettet irt «Loiseau blen» (A kék madár) czímmel. A darabot 16-án adták először a Nouveauté színházban; hatása közepes volt.

Gerster Etelka és Patti Adél asszonyok jan. 12-én együtt léptek fel New-Yorkban a Hugonottákban ez mint Valentine, amaz mint Margit királyné Raoul szerepét Nicolini énekelte. E nevezetes előadás, mint sürgönyzik, New-Yorkban soha nem látott lelkesedés közt ment végbe.

Z E N E.

Tua Terezina hegedűművésznő, ki a fővárosi közönséget a múlt évben tetjesen meghódította, jan. 16-án ismét játszott, most a német színházban lépett fel. Azóta sokat haladt, s művészete ma már a legkomolyabb mértékkel mérhető. Technikájának bevégzettségéhez

most már mély lélek és oly bensőséges kantilena járul, minőt Joakhim óta alig hallottunk. Mendelssohn hegedűkoncertjét minden nehézségeivel együtt rendkívül értelmesen és kifejezően játszotta, legszebben a végső allegrot. Sarasate Kavatináját és spanyol tánczát, valamint Wieniawszky orosz dalait azzal a genialitással adta elő, a melyben egész művészi egyénisége tükröződött, s főleg az erő nyilvánulása, az eddigi édeskés puhaság helyett.

Ott Grosz Ida zongoraművésznő tanítványainak hangversenye február 6-ikán lesz. Minthogy Grosz Ida asszony tanítványai a legelőbbkelő körökből valók s néhány sokat ígérő tehetség is van köztük, a hangverseny iránt általános az érdeklődés.

Essipoff Anette zongoraművésznőt a párisi konzervatorium felkérte, hogy az intézet márcziusi hangversenyében működjék közre; eddig csak Rubinsteint és Wieniawszkyt érte ily kitüntetés.

Rubinstein és Brahms Budapesten. Nemsokára két hírneves művész és zeneszerző fogja meglátogatni fővárosunkat. Az egyik Rubinstein Antal, a hírneves zongoraművész, ki valószínűleg márczius havában jön Budapestre, a mikor nagy művészi körútra indul. A művész először Bécsben fog hangversenyezni, onnan Budapestre jön és Budapestről Oroszországba megy. Brahms a hírneves zeneszerző a Volkmann-siremlék javára rendezendő hangverseny alkalmából látogatja meg fővárosunkat, a mikor egy nagy műve fog előadatni.

Finn zenekar Budapesten. A jövő hó vége felé 15 tagból álló finn zenekar jön Budapestre hangversenyezni. A zenekar — mely fuvó és vonóhangszerekre van berendezve — először Párisba megy és Berlin, München, Prága és Bécs érintésével jön Budapestre.

N Ő V I L Á G.

Divattudósítás. A hideg idő beálltával a korcsolyatoillettek jöttek napirendre. A hölgyek az iringálásához rendszeren szűk és rövid ruhákat öltenek, rövid vagy félhosszú jackettet, prémes vagy nemez kalapot, gyakrabban baret-t, s lehetőleg kis muffot, melyet átalvetőn csüngtetnek alá. A cipő szára magasabb a rendesnél, sarka pedig egész alacsony, mert a francia sarokkal ellátott cipőkben egyáltalában lehetetlen iringálni. A tarka, feltűnő színeket kerülük; mentől egyszerűbb az öltözék, annál kellemesebb jelenséget képez. Jégen legmutatósabb a sötét posztóruha prémes szegélylyel. Párisban, hol az előkelő hölgyvilág a boulognei erdő nagy táván korcsolyázik, Worth, a nagyhirű nőszabó egy főúri hölgy számára a napokban igen választékos iringajelmezt készített sötét gránátszínű kasmirból chinchilla szegélylyel. A kerek, egészen sima s a lábakat látni engedő szoknya köröskörül szélesprémmel volt szegélyezve. Baloldalon a szoknya kelméje háromszög alakulag előre visszahajlott, s a nyíláson át ugyancsak prémes szegélyű vörös peluche alsó szoknyát engedett láttatni. A mély szabásu, szűk kasmir kürasszderékon a cipőknél széles chinchilla diszítés volt. Főnt a nyaknál prémmel szegélyezett háromszögletes kivágás volt peluche-betéttel. Az ujjak szabása eredeti és festői volt; a csuklóknál begombolt szűk peluche ujjá széles, selyemmel bélelt s prémmel szegélyezett kasmirujj borult. A főt spanyol baret fedte sötétvörös pelucheből chinchilla foglalattal, baloldalán pedig szürke és piros selyem pomponnal. Az öltözék oly izléses s oly választékos volt, hogy még a párisi jégen is általános feltűnést keltett.

A strucz toll dísz kedvelőit érdekelni fogja a hír, hogy e divatcikk mindinkább olcsóbban lesz kapható. A strucz tollat most már nem az afrikai sivatagokon való fáradságos vadászattal szerzik, hanem a strucztenyésztő telepekről. Mintegy husz év előtt tettek déli Afrikában először kísérletet a strucz szelidítésével s a siker túlhaladta a várakozást. Ma már számtalan telepen úzik a strucztenyésztést és több, mint százezer darab struczmadár van e telepeken. A madarakat rendszeresen koppasztják s a «termés» nagyságát mutatja az, hogy a strucz toll-kivitel déli Afrikának most már évenként harmincz millió frankot jövedelmez. A tenyésztés növekedésével arányosan csökkennek az árak s míg pár évvel ezelőtti egy pár szép struczmadárnak hat-hétezer frank volt az ára, ma már ezer frankon kapható.

A nők társadalmi helyzetéről igen érdekes fölolvast tartott dr. Toldy László e hó 16-án a budai körben. A fölolvast a román, germán, szláv és a magyar nők jellemzésével foglalkozott leginkább, s figyelemre méltó dolgokat mondott róluk. A portugál magába vonuló, otthonát szereti, a spanyol heves vérű, szereti a pompát, a déli ég szenvedélyessé teszi. Mindkettő nem nagy fokán áll a műveltségnek, tanultságnak. A francia nő, jobb hírével, főleg a vidéki nő. A párisi nem szolgálhat mintájául a francia nemzet női felének, mert tagadhatatlanul sok az árnyoldala, bár szellemességben s finomságban nem mulja felül a világ egyetlen más nemzetiségű nője sem. Az olasz heves, de nagyban elüt a francziától; korán virul, korán hervad. A újabb kor szegény nagy női alakokban. A román népekről fölolvast áttért a délkeleti Európában élő népek női osztályára. Az albán, szerb, bolgár, görög

stb. népeknél a nő még ma sem áll azon a társadalmi fokozaton, mely nevét megilletné. A román, azaz rumuny nő utánozza ugyan a párisit, de annak csak fényűzésével képes versenyezni, nem egyszerűen szellemességével. Ezen délkeleti népek között a szlávoknál erősen kifejtett családi érzés uralkodik s ez szép sajátjuk. A harmadik csoportban a szláv nőkről emlékezett meg a felolvasó és főképp az oroszok különböző törzseiről, a lengyelekről és másokról. — Az orosz művelt nő sokban hasonlít a francziához, van benne sok értelmiség, odaadás, nagy és erős indulatok, tud szeretni igazán, de borzasztó bosszút áll, ha csalódik. — Hajlik a politikai extravaganciák felé, a nihilizmus és szocializmus számos hívét köztük számlálja. — A lengyel nő a legrokonszenvesebb a szláv népek között, finom, előkelő s mi egyik ritka sajátága a nőknek, nem szereti a megszólást. A negyedik csoportban felolvasó előbb az északi germán népekről, majd a hollandokról, angolokról s végre a németekről szólott. Elmondotta a skandináv népek egyes házassági szokásait és a családi élet jellemző vonásait. A hollandok s északi germánok jobban szeretik a francziát, mint a németet. Az angol nép, melynek világszemlélete ismeretes, a női társadalmi élet tekintetéből is a legkedvesebb képek egyikét nyújtja, bár ott sok a feszesség, de van azért igaz műveltség, nemesség, szívjóság stb. Felolvasó végül mint Európában egészen külön álló népre, a magyarra tért át, a magyar nőt, helyzetét a társadalomban, a családban és a politikában vonzó színekkel ecsetelte. De szólott nem csupán a magasabb osztályok nőiről, hanem a népről is, melynek szép és kedélyes jellemvonásai valóban elragadók.

Bálok. A *budapesti jogászbál* jan. 19-én este volt a vigadó termeiben. Jobban sikerült mint a tavalyi; a résztvevő tánczosnók számát 160—170 tették. A lady patronesse Andrássy Aladár grófnő volt, ki nehéz lilaszínű selyem ruhát viselt, melyet fehér-csipkék borítottak. A főnemesség nagy számmal volt képviselve, jelen volt több miniszter, mint Szapáry, Széchenyi grófok és Trefort Ágost. *Marosvásárhelyen* a megyei tisztikarnak febr. 6-iki bálján b. Bánffy Zoltánné sz. Teleki Eliz grófnő lesz a lady patroness. A *kassai jogászbált* e hó 15-én tartották a legnagyobb sikerrel. Igen előkelő közönség volt jelen; a négyeseket 120 pár tánczolta. A bálról Frigyes főherceg csak kis leánykájának keresztelője miatt maradt el; elküldte azonban maga helyett gr. Herserstein főudvarmestert, mint képviselőjét. A *debreczeni jogászbált* szintén 15-én tartották. Ez is jól sikerült, a négyeseket 70—80 pár tánczolta. Háziasszonya gróf Degenfeld Józsefné volt. Az *Athleta bál* rendezőse háziasszonyul Pejacsevich Tivadar grófnőt nyerte meg. A *pestmegyei bál*, mely febr. 6-án a vigadó termeiben fog megtartani, a farsang egyik legfényesebb s legkedélyesebb multságának ígérkezik. A lady patronesse báji Patay Ferenczné, szül. Podmaniczky Gizella bárónő.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Az ötvös mükiállításra újabban annyi értékes tárgyat küldtek be, hogy a biztosítási összeget 200,000 frttal kellett felemelni. Roskoványi Ágoston nyitrai püspöknek vikáriusa által átadott küldeménye maga — habár csak 9 darabból áll — 50.000 frt érteket képvisel. Ezek közt két, gyöngyökkel és drágakövekkel megrakott, zománczott kehely van, melyek közül az egyik 1564-ben készült és Bornemissza Pál erdélyi püspök tulajonát képezte, a másik pedig 1596. körüli időből való és Forgách Ferenczé volt. Rendkívül becses bir a gróf Zay Albert által beküldött és Kubicza trencsényi főispán által személyesen átadott 5 tárgy, s ezek közt egy a császári kettős sást ábrázoló billikom, melyet I. Ferdinánd király báró Zay Annának, Zay Ferencz leányának báró Cháky Pállal való egybekelése alkalmából 1563-ban ajándékozott. A gróf Andrássy Gyula által katalogizálás végett átadott mintegy 70 tárgy kiterjed a kiállítás minden ágára és mindenütt a finom izlésű szakértő gyűjtőt tünteti fel. Vannak köztük gyönyörű cameok, részben a kereszténység bölcsőjéből valók, melyek tudvalevőleg még az antique-oknál is ritkábbak. Gróf Erdődy Ferencz nagyhirű — többnyire a Rákócziaktól eredő — gyűjteményéből 11 darab elsőrangú vert ezüstművet, köztük méter magas — Rákóczi és Bakacs-czimerrel ellátott — serlegeket küldött be. Báró Rédl Béla ismert gyűjtő 24, vert ezüsből készült disztárgyat küldött be, Dr. Schopper György rozsnyói püspök csak egy tárggyal vesz ugyan részt a kiállításban, mely azonban a kiállítás egyik disztét fogja képezni, ez egy nagy, 6 kilogramm súlyú, aranyozott ezüstbe foglalt XVI. századbéli, camaeokkal kirakott achát kőkereszt. — Pulszky Károly, a kiállítás titkára a napokban Bécsben járt s onnan azzal a jó hírrel tért haza, hogy a hécsi udvari gyűjteményekben levő magyar vonatkozású tárgyak a kiállításra kivétel nélkül haza fognak küldetni. Másrészt mint báró Calice konstantinápolyi nagykövet jelentette, a szultán utasítást adott, hogy a kincstárban levő magyar vonatkozású tárgyak a bizottság küldöttjeinek kijelölése szerint kiszolgáltassanak. A bizottság Széchenyi Ödön basát kérte föl a kijelölésre.

Az 1885. évi orsz. kiállítás budapesti helyi bizottságának jan. 17-én gr. Zichy Jenő elnöklete alatt tartott végrehajtó bizottsági ülésében az iroda részéről bejelentetett, hogy Budapestre eddig közel 300 bejelentés érkezett; továbbá, hogy az érdeklődésnek mennél szélesebb körben való felkeltése végett újabban a főváros versenyképes iparosai csoportonként értekezleteket tartanak.

Munkahiány Párisban. Párisban jelenleg mintegy 150,000 munkás tengődik kereset nélkül. A bajnak az oka a vámtarifában keresendő, továbbá abban, hogy több nyereszkes vállalkozó a kapott megrendeléseit részvény-társaságoknak adta át, melyek közül néhány fizetéseit megszüntette s a munkásokat nem elégitette ki. Baj az is, hogy a vállalkozók rossz anyaggal dolgoznak, s a franczia ipartermékek értéke az idegen piacokon alászállott. Attól lehet tartani, hogy a kereset nélküli munkásokat forradalomra fogja kényszeríteni a nyomor.

K Ö Z L E K E D É S .

Vasut államosítás. A közlekedési és a pénzügyi miniszterek január 16-án irták alá a szerződéseket, a melyek az első erdélyi vasut és a duna-drávai vasut igazgatóságaival e vasutak államosítása ügyében kötötték.

Két új vasut. A közlekedési és pénzügyi miniszterek két új vasut kiépítésére vonatkozó törvényjavaslatokat terjesztettek a képviselőház elé. Az egyik a kassa-oderbergi vasut csácsi állomásából, esetleg valamely a nevezett állomás és a szilézai határszél közt fekvő pontjáról kiinduló, s a gácsországi transzverzális vasut Sagbusch határszéli vonalával Zwardónál való csatlakozás céljából a magyar gácsországi határszélig vezetendő vasut kiépítése tárgyában előterjesztett engedélyokmány becikkelyezését rendeli el. A másik a munkács-beszki állomásvasut kiépítéséről intézkedik. E vonal a magyar északkeleti-vasut munkácsi állomásából kiindulván, — Szolván és Volócson át a magyar gácsországi határon vezet (1. §.) E vasut elsőrendű és egy vágányu. Kiépítését három év alatt be kell fejezni (2. §.) Az építési és a felszerelési költségek 10,4 millió forinttal prelimináltak (3. §.) E vasut építésére az 1884. évi költségvetésbe 2 millió frt vetetik föl (4. §.)

Posta statisztika. A m. kir. postának 1868-ban a bevétele 3.360,457 frt, kiadása 3.548,744 frt volt, tehát 188,287 frt hiány mutatkozott; 1882-ben azonban a bevétel 7.350,081 frtra, a kiadás 5.744,143 frtra rugott s így a felesleg 1.615,938 frtot tett. A mi a levélposta-forgalmat illeti, 1868-ban feladatott 32.200,000 levél és levelező lap s 13.000,005 hirlap; ez a szám fokozatosan növekedett, úgy hogy 1882-ben már 135.447,000 levél és levelező lap s 41.310,000 hirlap adatott fel. 1767-ben máj. 1-én, mikor a m. kir. miniszterium a magyar postaigazgatást átvette, működött összesen 941 postahivatal, ezek közt kincstári 24, mozgó 2; 1881-ben már a postahivatalok száma volt 1688 ezek közt kincstári 37, mozgó 10, 1882-ben postahivatal működött 2645, ezek közt kincstári 106, mozgó 30.

V E G Y E S E K .

Személyi hírek. Calice bárót a monarchia konstantinápolyi nagykövetét ő felsége a Lipóttrend nagykeresztjével tüntette ki. Rácz Athanáz Temesmegye volt alispánja a III-ad oszt. vaskorona rendet kapta.

Halálozások. Herceg Hohenlohe Schillingsfürst Clodvidné, szül. Eszterházy Francziska grófnő (galanthai és fraknoi) id. Eszterházy Mór gróf volt miniszter leánya Abazziában jan. 10-én meghalt. Br. Nopcsa László az erdélyországi mánások nesztorája e hó 14-én halt meg. Kesseleőkeői Majthényi Tivadar szlakutsi földbirtokos jan. 17-én hunyt el.

Hymen. Báró Babarezy László e napokban tartotta eljegyzését Vrana Hermin kisasszonnyal, Vrana Éde királyi táblai pótbíró és neje Peer Erzsébet urnő leányával. Draskovich György gróf, cs. királyi kamarás a 13-ik dzsidás ezred hadnagya eljegyezte Wrbna Paula gróf kisasszonyt, gróf Wrbna Rezső cs. kir. kamarás és Wrbna szül. nemeskéri Kiss Vilma grófné leányát. Az eljegyzés Morvaországban, a holleschaui várkastélyban e hó 15-én ment végbe.

Mailáth országbíró gyilkosainak bűnügyében f. hó 19. hozta meg ítéletét a legfőbb ítélőszék II-ik büntető tanácsa. Elnök Csemegi volt. Az ítélet mindahárom bűnös halálára szól.

Merénylet Lichtenstein herceg ellen. Eisgrub mezővárosban nagy feltűnést keltett két ismeretlen egyén elfogatása, kiket az a gyanu terhel, hogy az ott tartózkodó Lichtenstein herceg ellen merényletet terveztek. Az idegenek a hercegi kastély körül ólálkodtak s a kertbe is bementek. Midőn elfogták, csak hosszas küzdelem után sikerült őket megmotozni és zsebeikben feszítő vasat, köteleket és revolvereket találtak. A foglyok makacsul vonakodnak megmondani neveiket. A nikolsburgi törvényszék rögtön megindította a vizsgálatot, mert kétségtelen, hogy az elfogottak, ha nem is gyilkosokat, de rablást mindenestre terveztek.

Felolvasó szerkesztő és kiadótulajdonos: GRÓF KREITH BÉLA.